

Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1 Գործունեության բնույթը և ընդհանուր տեղեկություններ

«Սիլ Ինշուրանս» Ապահովագրական ՓԲԸ (այսուհետ՝ Ընկերություն) հիմնվել է 2000թ. ապրիլի 21-ին և հանդիսանում է փակ բաժնետիրական ապահովագրական ընկերություն՝ գործելով Հայաստանի Հանրապետության (այսուհետ՝ ՀՀ) օրենսդրության շրջանակներում: Ընկերությունը գրանցվել է 21.04.2000թ. ՀՀ կենտրոնական բանկի (այսուհետ՝ ՀՀ ԿԲ) կողմից N0033 արտոնագրային համարով: 25.03.2008թ. Ընկերությունը վերալիցենզավորվել է N0004 արտոնագրային համարով:

Ընկերությունը զբաղվում է ընդհանուր ապահովագրական գործունեությամբ՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում: Ընկերության կողմից կնքվող ապահովագրական պայմանագրերի հիմնական տեսակներն են՝ դժբախտ պատահարներից, ցամաքային տրանսպորտի, փոխադրվող գույքի, հրդեհից և բնական աղետներից, ցամաքային ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության, ընդհանուր պատասխանատվության ապահովագրությունը, ինչպես նաև առողջության և արտասահման մեկնողների աջակցության ապահովագրությունը: 2010թ-ից Ընկերությունը հանդիսանում է նաև Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրություն իրականացնող բյուրոյի անդամ և 2010թ. հոկտեմբերից կնքում է ԱՊՊԱ պայմանագրեր:

Ընկերության գլխավոր գրասենյակը գտնվում է Երևանում: Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ ՀՀ, ք. Երևան, Արամի 3 և 5:

2 Գործարար միջավայր

Հայաստանում շարունակական բնույթ են կրում իրականացվող քաղաքական և տնտեսական փոփոխությունները: Որպես զարգացող շուկա, Հայաստանում բացակայում են կատարյալ գործարար միջավայր և համապատասխան ենթակառուցվածքներ, որոնք սովորաբար գոյություն ունեն ազատ շուկայական տնտեսություն ունեցող երկրներում: Բացի դրանից, տնտեսական պայմանները շարունակում են սահմանափակել գործառնությունների ծավալները ֆինանսական շուկաներում, և ֆինանսական գործիքների իրական արժեքները կարող են չհամապատասխանել իրականացրած գործարքներին: Հետագա տնտեսական զարգացման հիմնական խոչընդոտը տնտեսական և ինստիտուցիոնալ զարգացման ցածր մակարդակն է՝ զուգակցված տարածաշրջանային անկայունությամբ, կենտրոնացված տնտեսական հենքով:

ՀՀ հետ համագործակցող երկրների տնտեսությունների վիճակի վատթարացումը հանգեցրել է արտերկրից ոչ առևտրային դրամային փոխանցումների կրճատմանը, ինչից Հայաստանի տնտեսությունը գտնվում է մեծ կախման մեջ: Հանքահումքային ապրանքների միջազգային գների հետագա անկումը, անորոշությունները՝ պայմանավորված ուղղակի կապիտալ ներդրումների ներգրավման հնարավորություններով, գնաճը, կարող են հանգեցնել Հայաստանի տնտեսության, ինչպես նաև Ընկերության վիճակի վատթարացման: Այնուամենայնիվ, քանի դեռ այս անորոշություններում առկա դատողություններն ու ենթադրությունները շատ են, ղեկավարությունը չի կարող վստահաբար հաշվարկել, թե ինչ չափով դրանք կարող են ազդեցություն ունենալ Ընկերության ակտիվների և պարտավորությունների մնացորդային արժեքի վրա:

Ընկերության ղեկավարությունը գտնում է, որ ընթացիկ պայմաններում իրականացվում են համապատասխան միջոցառումներ Ընկերության տնտեսական կայունությունն ապահովելու նպատակով:

3 Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները

3.1 Համապատասխանությունը

Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են համաձայն Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ), որոնք հաստատվել են Հաշվապահական Հաշվառման Միջազգային Ստանդարտների Խորհրդի (ՀՀՄՍԽ) կողմից և Մեկնաբանությունների՝ հաստատված Ֆինանսական Հաշվետվությունների Մեկնաբանությունների Միջազգային Կոմիտեի կողմից (ՖՀՄՍԿ):

Ընկերությունը պատրաստում է իր հաշվետվությունները ՀՀ գործող օրենսդրության և հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների պահանջներին համապատասխան: Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները հիմնված են Ընկերության հաշվառման գրանցումների վրա, որոնք ճշգրտվել և վերադասակարգվել են ՖՀՄՍ-ին համապատասխանեցնելու նպատակով:

3.2 Չափման հիմունքները

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են իրական արժեքի սկզբունքի հիման վրա ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների, ինչպես նաև վաճառքի համար մատչելի ակտիվների համար, բացառությամբ այն ակտիվների, որոնց իրական արժեքը հնարավոր չէ որոշել: Այլ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով, իսկ ոչ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները՝ պատմական արժեքով բացառությամբ հիմնական միջոցների (փոխադրամիջոցներից բացի), որոնք ներկայացվում են վերագնահատված գումարով:

3.3 Գործառնական և ներկայացման արժույթ

Ընկերության գործառնական արժույթը դա այն հիմնական տնտեսական միջավայրի արժույթն է, որտեղ գործում է Ընկերությունը: Ընկերության գործառնական և ներկայացման արժույթ է հանդիսանում Հայաստանի Հանրապետության դրամը (այսուհետ՝ ՀՀ դրամ), քանի որ այս արժույթն է լավագույն կերպով արտացոլում ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած իրադարձությունների և Ընկերության գործարքների տնտեսական բովանդակությունը: Ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են ՀՀ դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ: ՀՀ սահմաններից դուրս դրամը ազատ փոխարկելի չէ:

3.4 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխություններ

Ընթացիկ տարում Ընկերությունը առաջին անգամ կիրառել է որոշ ստանդարտներ և փոփոխություններ, որոնք կիրառելի են 2016թ. հունվարի 1-ից կամ դրանից հետո սկսվող ժամանակաշրջանների համար: Ընկերությունը ավելի վաղ չէր ընդունել որևէ այլ ստանդարտ, մեկնաբանություն կամ փոփոխություն, որն ուժի մեջ էր մտել, բայց դեռ չէր կիրառվել: Չնայած ներքոհիշյալ ստանդարտներն ու փոփոխություններն առաջին անգամ կիրառվել են 2016թ-ին՝ դրանք որևէ էական ազդեցություն չունեն Ընկերությունը տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- *Սահմանված հաստուցումների սլաններ՝ աշխատակիցների վճարներ (ՀՀՄՍ 19 փոփոխություններ)*
- *Բացահայտման նախաձեռնություն (ՀՀՄՍ 1 փոփոխություններ)*

- *Մաշվածության և ամորտիզացիայի ընդունելի մեթոդների պարզաբանում (ՀՀՄՄ 38 և ՀՀՄՄ 16 փոփոխություններ)*
- *Համատեղ գործողություններում շահերի ձեռքբերման հաշվառում» (ՀՀՄՄ 1 փոփոխություններ)*
- *Առանձին ֆինանսական հաշվետվություններում սեփական կապիտալի մեթոդը (ՀՀՄՄ 27 փոփոխություններ)*
- *ՖՀՄՄ 14 հաշիվների կանոնավոր հետաձգում*
- *2012-2014թթ. ՖՀՄՄ-ների տարեկան բարեփոխումներ տարբեր չափանիշներով*

3.5 Ընկերության կողմից դեռևս չկիրառվող ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մույն ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման օրվա դրությամբ լույս են տեսել մի շարք նոր ստանդարտներ, գործող ստանդարտների վերաբերյալ փոփոխություններ և մեկնաբանություններ, որոնք դեռևս ուժի մեջ չեն մտել: Ընկերությունը վաղաժամկետ չի ընդունել այդ ստանդարտներից և մեկնաբանություններից որևէ մեկը:

Դեկլարությունը կանխատեսում է, որ կիրառելի նոր ստանդարտներն ու մեկնաբանությունները կընդունվեն Ընկերության կողմից՝ դրանց ուժի մեջ մտնելու օրվան հաջորդող առաջիկա ժամանակաշրջանում:

Դեկլարության կանխատեսմամբ այս փոփոխությունները էական ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա և ներկայացված են ստորև:

ՀՀՄՄ 12 (Փոփոխություններ) «Շահութահարկեր»

ՀՀՄՄԽ-ը թողարկել է «Չիրացված վնասների համար հետաձգված հարկային ակտիվների ճանաչում» պարզաբանումը, որը ՀՀՄՄ 12-ում՝ «Շահութահարկեր», կատարում է որոշակի փոփոխություններ: Փոփոխությունները պարզաբանում են, թե ինչպես պետք է հաշվառել իրական արժեքով չափվող պարտքային գործիքներին վերաբերող հետաձգված հարկային ակտիվները, հատկապես այն դեպքերում, երբ շուկայական տոկոսադրույքի փոփոխությունները նվազեցնում են պարտքային գործիքի իրական արժեքը սկզբնական արժեքից ցածր մակարդակի:

Մույն փոփոխությունները պարզաբանում են հետևյալը.

այն պարտքային գործիքների գծով չիրացված վնասները, որոնք չափվում են իրական արժեքով, իսկ հարկային առումով՝ սկզբնական արժեքով, առաջացնում են նվազեցվող ժամանակավոր տարբերություններ՝ անկախ նրանից, թե պարտքային գործիքին տիրապետողն ակնկալում է վերականգնել դրա հաշվեկշռային արժեքը՝ այն վաճառելու, թե օգտագործելու միջոցով,

ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չի սահմանափակում հարկման ենթակա ապագա հավանական շահույթների գնահատումը,

հարկման ենթակա ապագա շահույթների գնահատումները չեն ներառում նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձումից առաջացող հարկային նվազեցումները,

ընկերությունը պետք է հաշվի առնի, արդյոք հարկային օրենսդրությունն արգելում է հարկվող շահույթների այն աղբյուրները, որոնց առումով այն կարող է նվազեցումներ կատարել նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձման մասով: Եթե հարկային օրենսդրությունում չկան այդպիսի արգելքներ, ընկերությունը գնահատում է նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունը բոլոր այլ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների հետ համատեղ:

ՖՀՄՍ 9, Ֆինանսական գործիքներ (2014)

ՀՀՄՍԽ-ն վերջերս թողարկել է ՖՀՄՍ 9 «Ֆինանսական գործիքներ» (2014), ներկայացնելով իր նախագծի ավարտը՝ փոխարինելու ՀՀՄՍ 39 «Ֆինանսական գործիքներ՝ ճանաչումը և չափումը»: Նոր ստանդարտը ներկայացնում է ՀՀՄՍ 39-ի ֆինանսական ակտիվների դասակարգման և չափման ուղեցույցի մեծ փոփոխություններ, և ներկայացնում է ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման նոր «սպասվող վարկային կորուստ» մոդելը: ՖՀՄՍ 9-ը տրամադրում է նաև հեջի հաշվառման կիրառման նոր ուղեցույց:

Ընկերության ղեկավարությունը դեռ պետք է գնահատի ՖՀՄՍ 9-ի ազդեցությունը այս ֆինանսական հաշվետվությունների վրա: Նոր ստանդարտը պետք է կիրառվի 2018թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար:

ՖՀՄՍ 15, Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ

ՖՀՄՍ 15-ը ներկայացնում է հասույթի ճանաչման նոր պահանջներ՝ փոխարինելով ՀՀՄՍ 18 «Հասույթ», ՀՀՄՍ 11 «Կառուցման պայմանագրեր», և որոշ հասույթի հետ կապված մեկնաբանություններ: Նոր ստանդարտը սահմանում է հսկողության վրա հիմնված հասույթի ճանաչման մոդել և տրամադրում է հավելյալ ուղղորդում մանրամասնորեն չլուսաբանված տարբեր բնագավառներում գործող ՖՀՄՍ-ների ներքո, այդ թվում, թե պայմանավորվածությունների համար ինչպես հաշվառել բազմաթիվ կատարողական պարտավորությունները, փոփոխական գնագոյացումը, հաճախորդների փոխհատուցման իրավունքները, մատակարարների հետգնման տարբերակները և այլ ընդհանուր բարդություններ:

ՖՀՄՍ 15-ը ուժի մեջ է մտնում 2018թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջաններում: Ընկերության ղեկավարությունը դեռ չի գնահատել ՖՀՄՍ 15-ի ազդեցությունը այս ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Հետևյալ նոր և փոփոխված ստանդարտները, բարեփոխումները հավանաբար նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- *ՖՀՄՍ 14 հաշիվների կանոնավոր հետաձգում*
- *Համատեղ գործողություններում տոկոսների ձեռքբերման հաշվառում*

- *Մաշվածության և ամորտիզացիայի ընդունելի մեթոդների պարզաբանում (ՀՀՄՍ 38 և ՀՀՄՍ 16 փոփոխություններ)*
- *Առանձին ֆինանսական հաշվետվություններում սեփական կապիտալի մեթոդը (ՀՀՄՍ 27 փոփոխություններ)*
- *Ակտիվների ներդրման վաճառք ներդրողի և դրա ասոցացված կազմակերպության կամ դրա համատեղ ձեռնարկության միջև (ՀՀՄՍ 10 և ՀՀՄՍ 28 փոփոխություններ)*
- *2012-2014թթ. ՖՀՄՍ-ների տարեկան բարեփոխումներ տարբեր չափանիշներով*
- *Ներդրումային ընկերություններ. Համախմբման բացառությունների կիրառումը (ՖՀՄՍ 10, ՖՀՄՍ 12 և ՀՀՄՍ 28 փոփոխություններ)*
- *Բացահայտման նախաձեռնություն (ՀՀՄՍ 1 փոփոխություններ)*

ՖՀՄՍ 16, Վարձակալություն

ՖՀՄՍ 16-ը ներկայացնում է վարձակալության հաշվառման նոր պահանջներ և փոփոխություններ: ՖՀՄՍ 16-ը սահմանում է, որ վարձակալները պետք է հաշվառեն վարձակալությունները «հաշվապահական հաշվեկշռում»՝ ճանաչելով «օգտագործման իրավունքը» որպես ակտիվ և վարձակալության գծով համապատասխան պարտավորությունը:

Միևնույն ժամանակ ՖՀՄՍ 16-ը՝

- փոփոխում է վարձակալության սահմանումը,
- սահմանում է ակտիվի և պարտավորության հաշվառման պահանջներ, այդ թվում՝ այնպիսի առանձնահատկություններ, ինչպիսիք են ոչ-վարձակալական տարրերը, փոփոխվող վարձակալական վճարները և արտոնյալ (օպցիոն) ժամանակաշրջանները;
- ազատման հնարավորություն է տալիս կարճաժամկետ վարձակալությունների և ցածրարժեք ակտիվների համար,
- փոխում է «վաճառք հետադարձ վարձակալությամբ» պայմանավորվածությունների հաշվառումը,
- մեծապես պահպանում է ՀՀՄՍ 17-ի մոտեցումը՝ վարձատուների հաշվառման մասով;
- ներկայացնում է նոր բացահայտման պահանջներ:

ՖՀՄՍ 16-ը ուժի մեջ է մտնում 2019թ. հունվարի 1-ին և դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Թույլատրվում է ստանդարտի վաղաժամկետ կիրառումը՝ պայմանով, որ ՖՀՄՍ 15-ը «Հաճախողների հետ պայմանագրերից հասույթ», նույնպես

կիրառվի: Ընկերության ղեկավարությունը դեռևս չի գնահատել ՖՀՄՍ 16-ի ազդեցությունը սույն ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

4 Դաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

Ներկայացվող հաշվապահական քաղաքականությունը կիրառվել է ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման ընթացքում: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կիրառվել է հետևողականորեն:

4.1 Ապահովագրության պայմանագրեր

Ապահովագրության պայմանագիր է համարվում այն պայմանագիրը, համաձայն որի կողմերից մեկը (ապահովագրողը) պայմանագրի մյուս կողմից (ապահովադրից) իր վրա է վերցնում նշանակալի ապահովագրական ռիսկ՝ համաձայնվելով հատուցել ապահովադրին, եթե սահմանված անորոշ ապագա դեպքը (ապահովագրական պատահար) բացասաբար ազդի ապահովադրի վրա: Ապահովագրական ռիսկը նշանակալի է այն և միայն այն դեպքում, եթե ապահովագրական պատահարը ցանկացած սցենարի (ընթացքի) դեպքում կարող էր ապահովագրողի կողմից նշանակալի լրացուցիչ հատուցումների վճարման պատճառ դառնալ, բացառությամբ այն սցենարների, որոնք չունեն կոմերցիոն բովանդակություն (այսինքն՝ գործարքի տնտեսական կողմի վրա նշմարելի ազդեցություն չունեն): Վերը նշված լրացուցիչ հատուցումները վերաբերում են այն գումարներին, որոնք գերազանցում են ապահովագրական պատահարի տեղի չունենալու դեպքում վճարվելիք գումարները:

Ապահովագրության պայմանագրերը կարող են նաև փոխանցել ֆինանսական ռիսկ: Ֆինանսական ռիսկը ստորև նշվածներից մեկի կամ մի քանիսի հնարավոր ապագա փոփոխության ռիսկն է՝ սահմանված տոկոսադրույք, ֆինանսական գործիքի գին, ապրանքի գին, արտարժույթի փոխարժեք, գների կամ դրույքների ինդեքս, վարկունակություն կամ վարկային ինդեքս կամ այլ փոփոխական՝ պայմանով, որ ոչ ֆինանսական փոփոխականի դեպքում այդ փոփոխականը հատուկ չէ պայմանագրի կողմերից մեկին:

Պայմանագիրը, որը բավարարում է ապահովագրության պայմանագրի սահմանմանը, մնում է որպես ապահովագրության պայմանագիր մինչև իր ժամկետի վերջը, նույնիսկ եթե ապահովագրության ռիսկը զգալիորեն կրճատվում է այդ ժամանակաշրջանի համար, մինչև բոլոր իրավունքները և պարտականությունները մարվում են, կամ դրանց գործողության ժամկետը լրանում է:

4.2 Ծանաչում և չափում

Դամախառն ապահովագրավճարներ

Համախառն ապահովագրավճարներն ընդգրկում են պայմանագրով նախատեսված ամբողջ ժամանակաշրջանի համար ընդհանուր ստացվելիք ապահովագրավճարները և ճանաչվում են պոլիսի ուժի մեջ մտնելու օրվանից:

Համախառն ապահովագրավճարները ընդգրկում են միջնորդներին վճարվելիք միջնորդավճարները, և չեն ներառում ապահովագրավճարների գծով հարկերը և այլ պարտադիր վճարները:

Զվաստակած ապահովագրավճարների պահուստ

Զվաստակած ապահովագրավճարները տարվա ընթացքում գրանցված ապահովագրավճարների այն մասն են, որոնք վերաբերում են հաշվեկշռի ամսաթվից հետո ռիսկային ժամանակաշրջաններին: Հետագա ժամանակաշրջաններին վերագրվող

համամասնությունը հետաձգվում է, որպես չվաստակված ապահովագրավճարների պահուստ:

Վերաապահովագրողներին փոխանցված ապահովագրավճարներ

Վերաապահովագրողներին փոխանցված ապահովագրավճարները ընդգրկում են պայմանագրով նախատեսված ծածկույթի ամբողջ ժամանակաշրջանի համար ընդհանուր վճարվելիք ապահովագրավճարները և ճանաչվում են պոլիսի ուժի մեջ մտնելու օրվանից:

Չվաստակված վերաապահովագրավճարները տարվա ընթացքում գրանցված վերաապահովագրավճարների այն մասն են, որոնք վերաբերվում են հաշվեկշռի ամսաթվից հետո շիսկային ժամանակաշրջաններին: Հետագա ժամանակաշրջաններին վերագրվող համամասնությունը հետաձգվում է՝ որպես չվաստակված ապահովագրավճարների համախառն պահուստում վերաապահովագրողների մասի փոփոխություն:

Համախառն հատուցումներ

Համախառն հատուցումները բաղկացած են ապահովադիրներին վճարված հատուցումներից, ապահովագրության պայմանագրերից բխող պարտավորությունների գնահատականների փոփոխություններից, կարգավորման ներքին և արտաքին ծախսերից: Հատուցումները ճանաչվում են դրանց ներկայացման պահին:

Համախառն հատուցումներում վերաապահովագրողների մասը

Հատուցումներում վերաապահովագրողների մասը ճանաչվում են այն ժամանակ, երբ դրանց գծով համախառն ապահովագրական հատուցումը ճանաչվում է համապատասխան պայմանագրի պայմանների համաձայն:

Վերաապահովագրության միջնորդավճարներից եկամուտ

Ստացված կամ ստացվելիք վերաապահովագրության միջնորդավճարները, որոնք չեն պահանջում Ընկերությունից հավելյալ ծառայությունների մատուցում, Ընկերության կողմից ճանաչվում են որպես եկամուտ համապատասխան պոլիսների ուժի մեջ մտնելու կամ վերակնքման պահին: Այնուամենայնիվ, եթե հավանական է, որ Ընկերությունից կպահանջվի հետագա ծառայությունների մատուցում, ապա միջնորդավճարը, կամ դրա մի մասը, հետաձգվում է և ճանաչվում որպես եկամուտ այն ժամանակաշրջանի համար, որի ընթացքում մատուցվում են ծառայությունները:

Ձեռքբերման ծախսեր

Ընդհանուր ապահովագրության պայմանագրերի ձեռքբերման ծախսերը ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանի համար, երբ դրանք տեղի են ունեցել: Ձեռքբերման ծախսերն ընդգրկում են ուղղակի ծախսեր, ինչպիսիք են օրինակ միջնորդավճարները և բժշկական վճարները: Ձեռքբերման ծախսերի մի մասը հետաձգվում է հետագա հաշվապահական ժամանակաշրջանների համար այդ հետագա ժամանակաշրջաններ հետաձգված ապահովագրավճարներին համապատասխանելու համար: Ձեռքբերման ծախսերի հետաձգումը հաշվարկվում է միջնորդավճարի մեծությունը բաշխելով յուրաքանչյուր պայմանագրի ժամկետի վրա:

Ապահովագրական պարտավորություններ

Ապահովագրության պայմանագրերի գծով պարտավորությունները ճանաչվում են այն ժամանակ, երբ պայմանագրերը ուժի մեջ են մտնում: Այս պարտավորությունները հայտնի են որպես չկարգավորված պահանջների պահուստ, որը հիմնված է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տեղի ունեցած, բայց դեռևս չվճարված պահանջների գծով գնահատված

վերջնական ծախսումների վրա, անկախ նրանից ներկայացված են, թե՛ ոչ, ինչպես նաև համապատասխան պահանջների գծով կարգավորման ծախսերի վրա, հանած ակնկալվող սուբրոգացիոն և այլ վերականգնումները: Որոշ պահանջների ծանուցման կամ կարգավորման առումով կարող են լինեն հետաձգումներ, հետևաբար այս պահանջների վերջնական արժեքը չի կարող հստակորեն որոշվել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Պարտավորությունը հաշվարկվում է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ օգտագործելով ստանդարտ ակտուարական պահանջների կանխատեսման մեթոդները, որոնք հիմնվում են էմպիրիկ տվյալների և ընթացիկ ենթադրությունների վրա, որոնք կարող են ներառել բացասական շեղման մարժա: Պարտավորությունը չի զեղչվում փողի ժամանակային արժեքով: Հավասարակշռման և աղետների պահուստ չի ճանաչվում: Պարտավորություններն ապաճանաչվում են, երբ պայմանագրային պարտավորությունները կատարվում են կամ երբ այն դադարում է:

Չվաստակած ապահովագրավճարների պահուստը իրենից ներկայացնում է ապահովագրավճարների այն մասը, որը ակնկալվում է ստացվել հետագա ժամանակաշրջանների ընթացքում:

Սովորաբար պահուստը նվազեցվում է պայմանագրի ժամկետի ընթացքում և ճանաչվում է որպես ապահովագրավճարներից եկամուտ:

Ընկերությունը յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտին գնահատում է, թե արդյոք իր կողմից ճանաչված ապահովագրության պարտավորությունները համարժեք են՝ օգտագործելով իր ապահովագրության պայմանագրերի ներքո ապագա դրամական միջոցների հոսքերի ընթացիկ գնահատումները: Եթե այդ գնահատումը ցույց է տալիս, որ իր ապահովագրական պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը (հանած դրանց հետ կապված՝ ձեռքբերման հետաձգված ծախսումները) համարժեք չեն գնահատված՝ ապագա դրամական միջոցների հոսքերի հետ համեմատած, ապա ամբողջ պակասուրդը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

Վերաապահովագրություն

Ընկերությունը փոխանցում է ապահովագրական ռիսկը իր սովորական գործունեության ընթացքում՝ բոլոր դասերի գծով: Վերաապահովագրության գծով ակտիվները ներկայացնում են վերաապահովագրող ընկերություններից ստացվելիք գումարները:

Վերաապահովագրության գծով ակտիվները վերանայվում են արժեզրկման համար յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ կամ ավելի հաճախ, երբ հաշվետու տարվա ընթացքում առաջանում է արժեզրկման հայտանիշ: Արժեզրկումն առաջանում է այն ժամանակ, երբ կա օբյեկտիվ վկայություն, որ վերաապահովագրական ակտիվի ճանաչումից հետո Ընկերությունը կարող է չստանալ բոլոր ստացվելիք գումարները, որոնք պետք է վճարվեն համապատասխան պայմանագրի պայմանների համաձայն և այդ իրադարձությունն ունի արժանահավատորեն չափելի ազդեցություն այն գումարների վրա, որոնք Ընկերությունը ստանալու է վերաապահովագրողից: Արժեզրկման կորուստը ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Վերաապահովագրության ձեռքբերման գծով օգուտը կամ վնասը ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ձեռքբերման օրվա դրությամբ և չեն ամորտիզացվում: Վերաապահովագրության համաձայնագրերը չեն ազատում Ընկերությանը ապահովադիրների նկատմամբ իր պարտավորություններից:

Վերաապահովագրության գծով պարտավորություններ են հանդիսանում վերաապահովագրող ընկերություններին վճարվելիք գումարները: Վճարվելիք գումարները

գնահատվում են համապատասխան վերաապահովագրության պայմանագրերի համաձայն: Ապահովագրավճարները և պահանջները ներկայացվում են համախառն հիմքով՝ ստանձնած և փոխանցված վերաապահովագրության համար:

Վերաապահովագրության գծով ակտիվները և պարտավորությունները ապաճանաչվում են, երբ պայմանագրային իրավունքները կատարվում են, կամ, երբ պայմանագիրը փոխանցվում է այլ կողմի:

Ապահովագրության գծով դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքեր

Ապահովագրության գծով դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը հաշվառումը նույնն է, ինչ ֆինանսական գործիքներինը, ինչպես նկարագրված է 4.7, 4.8 և 4.9 ծանոթագրություններում:

4.3 Եկամուտների և ծախսերի ճանաչում

Ապահովագրության պայմանագրերին չվերաբերող եկամուտների և ծախսերի ճանաչման չափանիշները ներկայացված են ստորև:

Ներդրումային եկամուտ

Ներդրումային եկամուտը բաղկացած է շահաբաժիններից, տոկոսային եկամուտից, պարտքային արժեթղթերի և այլ վարկերի և դեբիտորական պարտքերի ամորտիզացված արժեքի փոփոխություններից:

Տոկոսային եկամուտը ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում հաշվեգրմանը զուգահեռ և հաշվարկվում է՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Շահաբաժիններից եկամուտը ճանաչվում է, երբ հաստատվում է Ընկերության կողմից գումարը ստանալու իրավունքը: Շահաբաժիններից եկամուտը ՀՀ հարկային օրենսդրությամբ հարկման ենթակա չէ:

Ներդրումներից զուտ օգուտ կամ վնաս

Ներդրումներից զուտ օգուտը կամ վնասը, որը հաշվառվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, ներառում է ֆինանսական ակտիվներից և ներդրումային գույքից օգուտը կամ վնասը: Ներդրումների վաճառքից օգուտը կամ վնասը հաշվառվում է որպես զուտ վաճառքի և սկզբնական կամ ամորտիզացված արժեքի տարբերություն և ճանաչվում է վաճառքի գործառնության պահին:

Չուտ առևտրային եկամուտ

Չուտ առևտրային եկամուտը ներառում է առևտրային նպատակներով պահվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքի փոփոխությունից իրացված և չիրացված եկամուտը և ծախսը, տոկոսներից, շահաբաժիններից և արտարժույթային տարբերություններից գոյացող բոլոր եկամուտները և ծախսերը: Չուտ առևտրային եկամուտը ներառում է նաև արտարժույթի առք ու վաճառքից զուտ եկամուտը կամ ծախսը և ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում երբ համապատասխան ծառայությունն արդեն մատուցված է:

Ֆինանսական ծախս

Վճարված տոկոսագումարը ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում հաշվեգրմանը զուգահեռ և հաշվարկվում է օգտագործելով

արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Հաշվեգրված տոկոսագումարը ներառվում է տոկոսային ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքում:

4.4 Արտարժույթ

Արտարժույթով կատարված գործարքները վերահաշվարկվում են գործառնական արժույթով՝ գործարքի օրվա փոխարժեքնձմ: Արտարժույթով արտահայտված առևտրային նպատակներով պահվող ակտիվների և պարտավորությունների փոխարկումից առաջացած օգուտը և վնասը ճանաչվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության զուտ առևտրային եկամուտ հոդվածում, մինչդեռ ոչ առևտրային ակտիվների փոխարկումից գոյացող օգուտը ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության այլ եկամուտ կամ այլ ծախս հոդվածում: Արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները փոխարկվում են գործառնական արժույթով՝ կիրառելով հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ գործող փոխարժեքը:

Արտարժույթով արտահայտված վաճառքի համար մատչելի դրամային արժեթղթերի իրական արժեքում փոփոխությունները վերլուծվում են փոխարժեքային տարբերությունների միջև, որոնք առաջանում են արժեթղթերի ամորտիզացված գումարների փոփոխության և արժեթղթերի հաշվեկշռային արժեքի այլ փոփոխությունների արդյունքում: Ամորտիզացված գումարում փոփոխությունների հետ կապված փոխարժեքային տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, իսկ հաշվեկշռային արժեքում այլ փոփոխությունները ճանաչվում են այլ համապարփակ եկամուտում:

Պատմական արժեքով հաշվառվող ոչ դրամային արտարժույթային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործարքի օրվա փոխարժեքով: Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ դրամային արտարժույթային հոդվածները վերահաշվարկվում են իրական արժեքի որոշման օրվա փոխարժեքով: Ոչ դրամային հոդվածների, ինչպիսին են ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով պահվող բաժնետոմսերը, փոխարժեքային տարբերությունները, ներկայացվում են որպես իրական արժեքի փոփոխությունից շահույթի կամ վնասի մաս: Ոչ դրամային հոդվածների փոխարժեքային տարբերությունները, ինչպես օրինակ՝ վաճառքի համար մատչելի դասակարգված բաժնետոմսերը, ընդգրկվում են կապիտալի վաճառքի համար մատչելի ներդրումների գծով վերագնահատման պահուստում:

Յուրաքանչյուր գործառնության պայմանագրով նախատեսված փոխարժեքի և տվյալ գործառնության օրվա գործող փոխարժեքի տարբերությունից առաջացող օգուտը կամ վնասը հաշվառվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության զուտ առևտրային եկամուտ հոդվածի արտարժույթի առք ու վաճառքից զուտ եկամուտ տողում:

Ընկերության կողմից ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նպատակով օգտագործվել են հետևյալ փոխարժեքները.

	2016թ. դեկտեմբերի 31	2015թ. դեկտեմբերի 31
ՀՀ դրամ/1 ԱՄՆ դոլար	483.94	483.75
ՀՀ դրամ/1 Եվրո	512.20	528.69

4.5 Հարկում

Շահույթի գծով հաշվետու տարվա շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն հարկերի, որոնց գծով գործառնությունների արդյունքները ճանաչվել են այլ համապարփակ եկամտում, ինչի դեպքում հարկերը նույնպես ճանաչվում են այլ համապարփակ եկամտում:

Ընթացիկ հարկը տարվա համար հարկվող եկամուտից վճարվելիք հարկն է՝ հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվին գործող հարկային դրույքներով, ինչպես նաև նախորդ տարիների համար վճարված հարկերի ճշգրտումները: Այն դեպքում, երբ ֆինանսական հաշվետվություններն արտոնված են ներկայացման համար մինչև համապատասխան հարկային վճարումները, ապա հարկվող շահույթը կամ կորուստը հիմնվում են մոտավոր թվերի վրա: Հարկային մարմինները կարող են ունենալ ավելի խիստ դիրք հարկային օրենսդրությունն արտածելու և հարկային հաշվարկները վերանայելու համար: Որպես արդյունք, հարկային մարմինները կարող են պահանջել լրացուցիչ հարկերի մուծում այն գործարքների գծով, որոնց համար նախկինում պահանջ չի ներկայացվել: Հետևաբար, կարող են առաջանալ նշանակալի լրացուցիչ հարկեր, տույժեր և տուգանքներ: Հարկային ստուգումը կարող է ներառել ստուգման տարվան անմիջապես հաջորդող 3 օրացուցային տարիներ: Որոշ հանգամանքներում հարկային ստուգումը կարող է ներառել ավելի երկար ժամանակաշրջաններ:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվարկվում են հաշվապահական հաշվեկշռի պարտավորությունների մեթոդի համաձայն, որը հաշվի է առնում բոլոր ժամանակային տարբերությունները, որոնք առաջանում են ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային գումարների և հարկային նպատակներով հաշվարկվող գումարների միջև, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ տարբերություններն առաջացել են գուղվիլի նախնական ճանաչման ժամանակ կամ կազմակերպությունների միավորում չհանդիսացող գործառնություններից առաջացող ակտիվների կամ պարտավորությունների դեպքում և ինչը առաջացման պահին չի ազդում ոչ հաշվապահական, և ոչ էլ հարկման նպատակով հաշվարկվող շահույթի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվ ճանաչվում է միայն այն չափով, որքանով հավանական է, որ ապագայում առկա կլինի հարկման ենթակա շահույթ, որի հաշվին կարող են օգտագործվել ժամանակավոր տարբերությունները: Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվարկվում են այն հարկային դրույքով, որը ենթադրվում է, որ կգործի ակտիվների իրացման և պարտավորությունների մարման ժամանակ՝ հիմնվելով տվյալ ժամանակաշրջանի կամ հաշվետու ժամանակաշրջանի փաստացի գործող դրույքների վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ առաջանում են նաև այն ժամանակավոր տարբերությունների գծով, որոնք առաջանում են դուստր, ասոցիացված կամ համատեղ կազմակերպություններում ներդրումներից, բացի այն դեպքերից, երբ ժամանակավոր տարբերությունների իրացման ժամկետները կառավարվում են մայր կազմակերպության կողմից, և հավանական է, որ դրանք մոտ ապագայում չեն իրացվի:

ՀՀ-ում Ընկերություններն իրենց գործունեության ընթացքում վճարում են նաև այլ հարկեր: Այդ հարկերը ներառված են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության այլ ծախսերում:

4.6 Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ընդգրկում են կանխիկ դրամը և ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջները, այդ թվում, բարձր իրացվելի ներդրումները, որոնց մարման ժամկետը ձեռք բերման օրից 90 օր է, որոնք կարող են փոխարկվել կանխիկի կարճ ժամանակամիջոցում հեշտությամբ և չեն ենթարկվում արժեքի փոփոխման զգալի ռիսկի:

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով:

4.7 Պահանջներ այլ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ

Իր բնականոն գործունեության ընթացքում Ընկերությունն օգտագործում է բանկերում բացված ընթացիկ և ավանդային հաշիվներ: Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջների գումարները նվազեցվում են արժեզրկումից պահուստների գումարներով:

4.8 Ֆինանսական գործիքներ

Ընկերությունը ֆինանսական ակտիվները և պարտավորություններն իր ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչում է այն և միայն այն դեպքում, երբ նա դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ: Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների սովորական բնույթ կրող առք ու վաճառքների դեպքում դրանք ձևակերպվում են գործարքի օրվա ամսաթվով: Սովորական բնույթ կրող ձեռք բերումների դեպքում, երբ ֆինանսական գործիքը հետագայում պետք է չափվի իրական արժեքով, պայմանագրի օրվա և գործարքի օրվա միջև ընկած ժամանակամիջոցում այն հաշվառվում է նույն սկզբունքով, ինչ որ ձեռք բերված գործիքների դեպքում:

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները սկզբնական ճանաչման ժամանակ չափվում են իրական արժեքով, գումարած գործարքի հետ կապված ցանկացած ծախսումները, բացի ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական գործիքների:

Սկզբնական ճանաչումից հետո բոլոր ֆինանսական պարտավորությունները, բացի ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական գործիքների (ներառյալ նաև առևտրային նպատակներով պահվող գործիքները), հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Սկզբնական ճանաչումից հետո ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական գործիքները հաշվառվում են իրական արժեքով:

Ընկերության կողմից ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են հետևյալ կատեգորիաների.

- ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող, իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվներ,
- մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ,
- վարկեր և դեբիտորական պարտքեր,
- վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ:

Դեբիտորական պարտքեր

Դեբիտորական պարտքերը սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքից ծախսումները: Այնուհետև դեբիտորական պարտքերը չափվում են ամորտիզացված արժեքով: Դեբիտորական պարտքերի գումարները նվազեցվում են դրանց գծով արժեզրկումից պահուստների գումարներով:

Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ

Վաճառքի համար մատչելի ակտիվները պարտքային, ինչպես նաև կապիտալի գործիքներում կատարված այն ներդրումներն են, որոնք Ընկերությունը մտադիր է պահել անորոշ ժամկետով, և որոնք կարող են վաճառվել իրացվելիության կարիքների բավարարման համար, ինչպես նաև տոկոսադրույքներում, փոխարժեքներում կամ բաժնետոմսերի գներում փոփոխությունների դեպքում: Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվները նախնական ճանաչումից հետո հաշվառվում են իրական արժեքով: Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի փոփոխություններից առաջացած շահույթն ու վնասը վերագրվում է այլ համապարփակ եկամտին, մինչև ֆինանսական ակտիվի օտարումը կամ արժեզրկումը, որի դեպքում այլ համապարփակ եկամտում ճանաչված շահույթը կամ վնասը վերաձևակերպվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Ամեն դեպքում, տոկոսները հաշվարկվում են արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով՝ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Վաճառքի համար մատչելի կապիտալի գործիքների գծով շահաբաժինները համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում գրանցվում են այն ժամանակ, երբ Ընկերությունն իրավունք է ձեռք բերում ստանալու այդ շահաբաժինները:

Ակտիվ ֆինանսական շուկաներում գործող ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը հաշվետու ամսաթվին բորսայի փակման պահին այդ ակտիվի գծով գնանշվող գինն է: Եթե գնանշված շուկայական գինը առկա չէ, ապա գործիքի իրական արժեքը որոշվում է գնային մոդելների կամ զեղչված դրամական հոսքերի տեխնիկայի միջոցով: Հակառակ դեպքում ներդրումները հաշվառվում են ինքնարժեքով՝ նվազեցնելով արժեզրկումից կորուստները:

4.9 Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում

Յուրաքանչյուր հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ Ընկերությունն իրականացնում է արժեզրկման գնահատում ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի համար:

Անորտիզացված արժեքով հաշվառվող ակտիվներ

Ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների խումբը արժեզրկվում է և արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է միայն այն դեպքում, եթե կա օբյեկտիվ վկայություն արժեզրկման մասին՝ որպես ակտիվի նախնական ճանաչումից հետո կատարված մեկ կամ մի քանի իրադարձությունների («ծախսային իրադարձություն») արդյունք, և երբ այդ իրադարձությունը կամ իրադարձություններն ազդեցություն ունեն ֆինանսական ակտիվի կամ ակտիվների խմբի ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի վրա, որոնք կարելի է արժանահավատորեն չափել:

Ընկերությունը սկզբից գնահատում է արժեզրկման օբյեկտիվ պայմանների գոյությունը անհատական գնահատման արդյունքում այն ակտիվների համար, որոնք անհատապես էական են և հետո անհատական կամ խմբային գնահատումների արդյունքում այն ֆինանսական ակտիվների համար, որոնք անհատապես էական չեն: Անհատական գնահատման արդյունքում արժեզրկման օբյեկտիվ գոյությունը հաստատելուց կամ ժխտելուց հետո ակտիվները դասակարգվում են պարտքային ռիսկի նմանատիպ բնույթ

ունեցող խմբերում՝ խմբային գնահատում իրականացնելու նպատակով: Այն ակտիվները, որոնց գծով անհատական գնահատման արդյունքում ձևավորվել են արժեզրկումից պահուստներ, չեն ներառվում վերոհիշյալ խմբերում:

Երբ առկա է վկայություն ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվի արժեզրկման վերաբերյալ, արժեզրկման պահուստի գումարը որոշվում է որպես ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և այդ ֆինանսական գործիքի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով գեղչված դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի (բացառությամբ վարկի հետ կապված ապագա ծախսերի) ներկա արժեքի միջև տարբերություն: Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է արժեզրկման պահուստի միջոցով, արժեզրկումից ծախսը արտացոլվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Եթե հետագա ժամանակաշրջանում, արժեզրկումից կորուստը նվազում է և այդ նվազեցումը կարող է օբյեկտիվորեն կապվել արժեզրկման ճանաչումից հետո առաջացող որևէ իրադարձության հետ, ապա նախկինում ճանաչված արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է: Արժեզրկումից կորստի որևէ հետագա հակադարձում ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում, այն դեպքում, երբ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է հակադարձման ամսաթվով իր հակադարձված արժեքին:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման պահուստները ֆինանսական հաշվետվություններում ձևավորվել են գոյություն ունեցող տնտեսական պայմանների հիման վրա: Ընկերությունը չի կարող կանխատեսել՝ ինչպես Հայաստանում կարող են փոխվել տնտեսական պայմանները, և ինչ ազդեցություն կարող են ունենալ այդ փոփոխությունները ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման պահուստների ճշտության վրա հետագա ժամանակաշրջաններում:

Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ

Երբ վաճառքի համար մատչելի ակտիվն արժեզրկվում է, ապա նրա արժեքի (նվազեցված մարումների և ամորտիզացիայի գումարներով) և ընթացիկ իրական արժեքի տարբերությունը, բացառությամբ նախկինում համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչված արժեզրկումից գումարների, այլ համապարփակ եկամտից վերաձևակերպվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Վաճառքի համար մատչելի կապիտալի գործիք հանդիսացող ներդրումների գծով արժեզրկումից կորուստների հակադարձում համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում չի կատարվում: Վաճառքի համար մատչելի պարտքային գործիք հանդիսացող ներդրումների գծով արժեզրկումից կորուստների հակադարձումը ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, եթե ակտիվի իրական արժեքի բարձրացումը օբյեկտիվորեն կարելի է համարել հետագա իրադարձությունների արդյունք, որոնք կատարվել են կորուստը համապարփակ ֆինանսական արդյունքներով ճանաչելուց հետո:

4.10 Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ապաճանաչում *Ֆինանսական ակտիվներ*

Ֆինանսական ակտիվը (կամ ֆինանսական ակտիվի մի մասը, կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի մի մասը) ապաճանաչվում է, երբ.

- վերանում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը,

- Ընկերությունը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը, կամ պահպանում է այդ իրավունքը, բայց պարտավորվում է ստացված գումարներն ամողջությամբ և ժամանակին փոխանցել երրորդ կողմին՝ փոխանցման համաձայնագրի համաձայն,
- և Ընկերությունը կամ (ա) փոխանցում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, կամ (բ) չի փոխանցում, և չի պահպանում ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, այլ փոխանցում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը:

Եթե Ընկերությունը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը և չի փոխանցում, և չի պահպանում ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, և չի փոխանցում ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, ապա ակտիվը հաշվառվում է Ընկերության շարունակվող մասնակցության համապատասխան ֆինանսական ակտիվում: Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի երաշխիքային ապահովման ձև, ապա այդպիսի մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ ակտիվի հաշվեկշռային արժեք կամ Ընկերության կողմից փոխհատուցվելիք առավելագույն գումար:

Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի դուրսգրված վաճառքի և/կամ գնման օպցիոնի ձև (ներառյալ դրամային և նման պայմաններով օպցիոնները), մասնակցության չափը որոշվում է այն գումարի չափով, որով Ընկերությունը կարող է հետ գնել փոխանցվող ակտիվը, բացառությամբ իրական արժեքով գնահատված դուրսգրված վաճառքի օպցիոնի (ներառյալ դրամային և նման պայմաններով օպցիոնները), երբ շարունակվող մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ փոխանցվող ակտիվի իրական արժեքը կամ օպցիոնի կատարման գինը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ֆինանսական պարտավորությունն ապաճանաչվում է, երբ այն մարվում է, չեղյալ է համարվում կամ լրացել է դրա ուժի մեջ մնալու ժամկետը:

Փոխառուի և փոխատուի միջև պարտքային գործիքների փոխանակումը, որոնց պայմաններն էականորեն տարբերվում են միմյանցից, կամ կատարվում է գործող պարտքային գործիքի պայմանների էական փոփոխություն, իրենից ներկայացնում է հին պարտքի մարում, որը պետք է հանգեցնի այդ պարտքի ապաճանաչմանը և նոր պարտքային գործիքի ճանաչմանը, իսկ տարբերությունը համապատասխան հաշվեկշռային հաշվի հետ ձևակերպվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

4.11 Ռեպո և հակադարձ ռեպո համաձայնագրեր

Հետգնման պայմանով արժեթղթերի վաճառքի գործառնությունները («ռեպո») դիտարկվում են որպես ապահովված ֆինանսական գործարքներ: Հետգնման պայմանով վաճառված արժեթղթերը շարունակվում են հաշվառվել հաշվեկշռում, և այն դեպքում, երբ գնորդն ունի նշված արժեթղթերի վաճառքի կամ գրավադրման պայմանագրային իրավունք կամ համաձայնություն, դրանք վերադասակարգվում են որպես «Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր» և ներկայացվում են որպես առանձին հաշվեկշռային հոդված: Համապատասխան պարտավորությունն արտացոլվում է ֆինանսական կազմակերպությունների կամ հաճախորդների նկատմամբ հաշիվներում:

Հետվաճառքի պայմանով գնված արժեթղթերը («հակադարձ ռեյտ») չեն ճանաչվում հաշվապահական հաշվեկշռում, իսկ տրամադրված գումարները հաշվառվում են որպես պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ կամ հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ:

Արժեթղթերի գնման և վաճառքից առաջացած եկամուտը կամ ծախսը իրենից ներկայացնում է տոկոսային եկամուտ կամ ծախս, որոնք հաշվեգրվում են հետգնման պայմանագրերի գործողության ժամկետների ընթացքում՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

4.12 Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցները ներկայացված են իրական արժեքի և կուտակված մաշվածության տարբերությամբ, բացառությամբ Ընկերության փոխադրամիջոցների, որը ներկայացված է սկզբնական արժեքի և կուտակված մաշվածության տարբերությամբ: Երբ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը ավելի մեծ է նրա գնահատված փոխհատուցվող գումարից ոչ ժամանակավոր հանգամանքների պատճառով, այն անմիջապես նվազեցվում է մինչև այդ փոխհատուցվող գումարը: Մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային մեթոդով ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում, կիրառելով հետևյալ տարեկան դրույքաչափերը՝

	Օգտակար ծառայության ժամկետ (տարիներ)	Տոկոսադրույք (%)
Շենքեր	50	2
Համակարգիչներ և կապի միջոցներ	5	20
Տրանսպորտային միջոցներ	8	12.5
Գույք և գրասենյակային սարքավորումներ	8	12.5
Այլ հիմնական միջոցներ	8	12.5

Հիմնական միջոցների վերանորոգման և պահպանման հետ կապված ծախսումները համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են որպես ծախս՝ դրանց կատարման պահին: Ընկերությունը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքում ճանաչում է կապիտալ բնույթի ծախսումները, երբ այդ ծախսումները կատարվում են, և եթե բավարարվում են ճանաչման չափանիշները: Այս ծախսումների մաշվածությունը հաշվարկվում է համապատասխան ակտիվի օգտակար ծառայության մնացորդային ժամկետի ընթացքում:

Հիմնական միջոցի իրացումից առաջացած օգուտ կամ վնասը որոշվում է որպես ակտիվի իրացումից գուտ մուտքերի և հաշվեկշռային արժեքի տարբերություն և հաշվառվում է գործառնական շահույթում:

Վերագնահատման հաճախականությունը կախված է արժեգրված ակտիվների իրական արժեքում փոփոխություններից: Այն դեպքում, երբ նշանակալի շեղում կա վերագնահատված ակտիվների իրական արժեքի և նրանց մնացորդային արժեքների միջև, ապա անցկացվում է հետագա վերագնահատում: Վերագնահատումը կատարվում է հիմնական միջոցների ողջ դասի համար:

Վերագնահատման արդյունքում ակտիվի արժեքի աճը արտացոլվում է այլ համապարփակ եկամտում՝ հիմնական միջոցների վերագնահատման պահուստում, բացի այն դեպքերից, երբ այն փոխհատուցում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում

տվյալ ակտիվի գծով նախկինում ճանաչված վերագնահատումից վնասը այս դեպքում վերագնահատումից աճը նույնպես ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Վերագնահատման արդյունքում ակտիվի արժեքի նվազումը ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում, բացի այն դեպքերից, երբ այն փոխհատուցում է նախկինում տվյալ ակտիվի գծով այլ համապարփակ եկամտում ճանաչված վերագնահատումից աճը:

Հիմնական միջոցների օգտագործմանը զուգահեռ, տվյալ ակտիվի վերագնահատված հաշվեկշռային արժեքի հիման վրա հաշվարկված մաշվածության և ակտիվի սկզբնական արժեքի հիման վրա հաշվարկված մաշվածության տարբերությունը փոխանցվում է չբաշխված շահույթին:

4.13 Ոչ նյութական ակտիվներ

Ոչ նյութական ակտիվները բաղկացած են համակարգչային ծրագրերից և լիցենզիաներից ու վստահագրերից:

Առանձին ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են ինքնարժեքով: Նախնական ճանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են ինքնարժեքով՝ նվազեցնելով կուտակված ամորտիզացիան և արժեզրկումից կորուստները: Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայությունների ժամկետները կարող են լինել որոշակի կամ անորոշ: Որոշակի օգտակար ծառայությունների ժամկետներ ունեցող ոչ նյութական ակտիվներն ամորտիզացվում են գծային հիմունքով օգտակար ծառայության ընթացքում՝ 10 տարվա ընթացքում և գնահատվում են արժեզրկման առումով, երբ առկա են արժեզրկման հատկանիշներ: Ամորտիզացիայի հաշվառման մեթոդները և ժամկետները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում: Համակարգչային ծրագրերի ընթացիկ սպասարկման ծախսերը հաշվառվում են որպես ծախս դրանց կատարման ժամանակ:

4.14 Բռնագանձված ակտիվներ

Որոշ դեպքերում, ակտիվները բռնագանձվում են վարկային պարտավորությունների չկատարման արդյունքում: Բռնագանձված ակտիվները չափվում են սկզբնական արժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով:

4.15 Վարձակալություն

Գործառնական վարձակալություն – Ընկերությունը որպես վարձակալ

Ակտիվների վարձակալությունը, որի դեպքում ակտիվի սեփականության հետ կապված բոլոր ռիսկերն ու օգուտները պահպանվում են վարձատուի մոտ, դասակարգվում է որպես գործառնական վարձակալություն: Գործառնական վարձակալության շրջանակներում վարձավճարները ճանաչվում են որպես ծախս ֆինանսական արդյունքում գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում և ներառվում են գործառնական ծախսերում:

4.16 Ներգրված միջոցներ

Ներգրված միջոցները, որոնք ներառում են բանկերից ստացված վարկերը, սկզբնապես ճանաչվում են ստացված միջոցների իրական արժեքով՝ հանած գործառնությունների գծով ուղղակի ծախսերը: Սկզբնական ճանաչումից հետո ներգրված միջոցները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Եկամուտները և ծախսերը գրանցվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, ինչպես պարտավորությունների ապաճանաչման ժամանակ, այնպես էլ ամորտիզացիայի ընթացքում:

4.17 Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Ընկերությունն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք, և պարտականության գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

4.18 Բաժնետիրական կապիտալ

Բաժնետիրական կապիտալ

Մովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես կապիտալ: Նոր բաժնետոմսերի թողարկմանը, բացի կազմակերպությունների միավորման դեպքում թողարկվող բաժնետոմսերի, վերաբերող ուղղակի ծախսերը նվազեցվում են կապիտալի աճից: Երբ թողարկման արդյունքում ստացված գումարների իրական արժեքը գերազանցում է բաժնետոմսերի անվանական արժեքը, տարբերությունը հաշվառվում է որպես հավելվածար:

Շահաբաժիններ

Հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվով շահաբաժինները դուրս են գրվում կապիտալից և ճանաչվում են որպես պարտավորություն, միայն երբ դրանք հաստատվում են հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվով կամ մինչև այդ: Մինչև հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթիվը հայտարարված կամ հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո, բայց մինչև ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման ամսաթիվը հայտարարված կամ հաստատված շահաբաժինները բացահայտվում են:

Բաժնետերերին վճարվող շահաբաժինները վճարվում են հարկված շահույթից և ՀՀ հարկային օրենսդրության համաձայն՝ հարկման ենթակա չեն:

Չբաշխված շահույթ

Չբաշխված շահույթը ներառում է ընթացիկ և նախորդ ժամանակաշրջանների չբաշխված շահույթը:

Հիմնական միջոցների վերագնահատման պահուստ

Հիմնական միջոցների վերագնահատման աճը օգտագործվում է գրանցելու համար հիմնական միջոցների իրական արժեքի աճը և նվազումը այն չափի, որ նման նվազումը վերաբերում է նույն ակտիվի աճին, որը նախկինում ճանաչվել էր սեփական կապիտալում:

Վաճառքի համար մատչելի արժեթղթերի վերագնահատման պահուստ

Այս պահուստը արտացոլում է վաճառքի համար մատչելի ներդրումների իրական արժեքի փոփոխությունները:

4.19 Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները, եկամուտներն ու ծախսերը ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացվում են հաշվանցված, եթե գոյություն ունի օրենսդրորեն հաստատված իրավունք իրականացնելու հաշվառված գումարների հաշվանցում, ինչպես նաև մտադրություն իրականացնելու հաշվանցում կամ միաժամանակ իրացնելու ակտիվը և մարելու պարտավորությունը:

Եկամուտները և ծախսերը ներկայացվում են զուտ արժեքի հիման վրա, միայն երբ դա թույլատրվում է համաձայն ՖՀՄՄ, կամ մի խումբ համանման գործարքների օգուտի և վնասի համար, ինչպիսիք հանդիսանում է Ընկերության առևտրային գործունեությունը:

5 Կարևորագույն հաշվապահական գնահատումներ և դատողություններ

ՖՀՄՍ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումը պահանջում է, որ Ընկերության ղեկավարությունը կատարի կարևորագույն հաշվապահական գնահատումներ, դատողություններ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն են թողնում ֆինանսական հաշվետվությունների ամսաթվի դրությամբ ակտիվների և պարտավորությունների ներկայացվող գումարների, ինչպես նաև հաշվետու ժամանակաշրջանի եկամուտների և ծախսերի վրա: Գնահատումները և դրանց հետ կապված ենթադրությունները, հիմնված պատմական փորձի և այլ գործոնների վրա, հիմք են հանդիսանում դատողություններ անելու այն ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների վերաբերյալ, որոնց արժեքը հնարավոր չէ որոշել այլ վստահելի աղբյուրներից: Ամեն դեպքում, չնայած գնահատումները հիմնվում են ղեկավարության կողմից ընթացիկ իրադարձությունների լավագույն պատկերացումների վրա, փաստացի արդյունքները վերջին հաշվով կարող են տարբերվել կատարված գնահատումներից:

Ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունների առումով նշանակալից դատողությունները և գնահատումները ներկայացվում են ստորև:

Ապահովագրության պայմանագրերի գծով պարտավորություններ

Ապահովագրության պայմանագրերի համար գնահատումները պետք է կատարվեն ինչպես հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ ներկայացված ակնկալվող պահանջների վերջնական արժեքի համար, այնպես էլ այն ակնկալվող պահանջների արժեքի համար, որոնք տեղի են ունեցել, սակայն դեռևս չեն ներկայացվել հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ (ՏՉՊՊ): Պահանջների վերջնական արժեքը հստակորեն որոշելու համար կարող է զգալի ժամանակ պահանջվել և որոշ պայմանագրերի դեպքում, տեղի ունեցած, սակայն չներկայացված պահանջները կազմում են հաշվեկշռի պարտավորությունների մեծ մասը:

Այս գնահատումների հիմքում ընկած հիմնական ենթադրությունը կայանում է նրանում, որ Ընկերության անցյալ պահանջները կարող են օգտագործվել պահանջների հետագա զարգացումը և, հետևաբար նաև, պահանջների վերջնական արժեքը կանխատեսելու համար: Որպես այդպիսին, այս մեթոդներն արտացոլում են վճարված և տեղի ունեցած վնասները, յուրաքանչյուր պահանջի գծով միջին ծախսերը, նախորդ տարիներում հետազոտված պահանջների քանակը և ակնկալվող վնասաբերության ցուցանիշները: Պահանջների պատմական զարգացումը հիմնականում վերլուծվում է տվյալ տարվա համար, սակայն կարող է նաև վերլուծվել աշխարհագրական տարածքից ելնելով, ինչպես նաև ըստ նշանակալի ապահովագրական դասերի: Հիմնական դժվարությունը կայանում է նրանում, որ Հայաստանի ապահովագրական շուկան համեմատաբար նոր է և անկայուն, այդուամենայնիվ, գրեթե անհնար է կատարել ապագա գնահատումներ՝ հիմնվելով պատմական տվյալների վրա:

Ընկերությունը գնահատում է ներկայացված պահանջները «դեպ-առ-դեպ» մեթոդով, բացառությամբ ապահովագրության այն դասերի, որտեղ պահանջների՝ հաշվետու ամսվա և դրան նախորդող տասնմեկ ամիսների միջին ամսական քանակը հիսուն և ավելի է, և պահանջների հատուցումների չափերն այդ ամիսների ընթացքում էականորեն չեն տատանվել: Նման դասերի համար օգտագործվում է «միավոր պահանջի հատուցման միջին չափի» գնահատում: ՏՉՊՊ-ն գնահատվում է՝ օգտագործելով վիճակագրական մեթոդներ, որոնք հիմնվում են անցյալ տարիների պատմական տվյալների վրա:

Դերիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից պահուստներ

Ընկերությունը գնահատում է խնդրահարույց դերիտորական պարտքերը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի համար՝ պարզելու համար, թե արդյոք անհրաժեշտ է արժեզրկման

պահուստ ձևավորել ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում: Մասնավորապես, ղեկավարության դատողությունն անհրաժեշտ է ապագա դրամական հոսքերի գումարը և պարբերականությունը գնահատելու համար, երբ անհրաժեշտ է պահանջվող պահուստի չափը որոշել: Նման գնահատումները հիմնված են որոշ գործոնների շուրջ ենթադրությունների վրա և ներկա արդյունքները կարող են տարբերվել՝ հանգեցնելով պահուստում հետագա փոփոխությունների:

Նշանակալի դեբիտորական պարտքերի համար անհատական ստեղծված հատուկ պահուստներից բացի, Ընկերությունը նաև ստեղծում է արժեզրկման խմբային պահուստներ այն ռիսկերի գծով, որոնք չնայած որ անհատապես չեն գնահատվել, սակայն պարունակում են չվճարման ավելի մեծ ռիսկ, քան սկզբնապես որոշվել էր: Սա հաշվի է առնում այնպիսի գործոնների ազդեցությունը, ինչպիսիք են վատթարացումը երկրի և արդյունաբերության ռիսկում և տեխնոլոգիական հնացումը, ինչպես նաև բացահայտված կառուցվածքային թերությունները կամ դրամական հոսքերի նվազումները:

Իրական արժեքի չափումը

Ֆինանսական գործիքների (երբ ակտիվ շուկայի գնանշումներ չկան) և ոչ ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքը սահմանելու համար ղեկավարությունն օգտագործում է գնահատման տեխնիկան: Սա ներառում է զարգացող գնահատումները և ենթադրությունները համապատասխան նրան, թե շուկայի մասնակիցները ինչպես կգնահատեն գործիքները: Դեկավարությունն իր ենթադրություններում որքան հնարավոր է հիմնվում է դիտարկվող տվյալների վրա, սակայն դրանք միշտ չէ, որ հասանելի են: Այդ դեպքում, ղեկավարությունն օգտագործում է իր ունեցած ամենալավ տեղեկատվությունը: Գնահատված իրական արժեքը կարող է տարբերվել փաստացի արժեքից, որը հաշվետու ժամանակաշրջանի դրությամբ կարող է հասանելի լինել անհատական գործարքների դեպքում (տես՝ ծանոթագրություն 30):

Ներդրումային արժեքի դասակարգում

Ընկերության ներդրումային արժեքի դասակարգում են պետական պարտատուներ: Սկզբնական ճանաչման ժամանակ Ընկերությունը դասակարգում է արժեքի դասակարգումը վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ, որոնց իրական արժեքի ճշգրտումն իրականացվում է այլ համապարփակ եկամտում:

Կապակցված կողմերի հետ գործառնություններ

Ընկերությունն իր գործունեության ընթացքում իրականացնում է գործառնություններ կապակցված կողմերի հետ: Գործող շուկայի բացակայության դեպքում Ընկերությունը կատարում է դատողություններ գործառնությունների շուկայական կամ ոչ շուկայական բնույթի վերաբերյալ: Դատողությունները հիմնվում են նմանատիպ գործառնությունների, ինչպես նաև արդյունավետ դրույքների վերլուծությունների վրա (տես՝ ծանոթագրություն 29):

Հարկային օրենսդրություն

ՀՀ հարկային օրենսդրությունը ենթակա է տարակարծիք մեկնաբանությունների: Տես 28 ծանոթագրությունը:

6 Հիմնական միջոցներ

Հազար ՀՀ դրամ

	Շենքեր	Համակարգ- չային տեխնիկա և կապի միջոցներ	Փոխադրա միջոցներ	Գրասեն- յակային սարքա- վորումներ	Այլ հիմնական միջոցներ	Ընդամենը
Սկզբնական կամ վերագնահատված արժեք						
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	433,473	74,927	93,711	31,619	62,839	696,569
Ավելացում	-	10,242	53,488	5,836	4,007	73,573
Օտարում	-	-	(26,618)	-	-	(26,618)
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	433,473	85,169	120,581	37,455	66,846	743,524
Ավելացում	-	15,196	52,811	4,028	11,446	83,481
Օտարում	-	-	(5,000)	-	-	(5,000)
Վերագնահատում	-	2,377	-	2,581	684	5,642
Վերագնահատման արդյունքում մաշվածության ճշգրտում	-	(16,393)	-	(6,213)	(8,178)	(30,784)
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	433,473	86,349	168,392	37,851	70,798	796,863
Կուտակված մաշվածություն						
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	120,650	50,706	32,085	18,743	22,966	245,150
Հատկացումներ	7,172	11,867	13,315	7,053	7,211	46,618
Օտարում	-	-	(21,438)	-	-	(21,438)
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	127,822	62,573	23,962	25,796	30,177	270,330
Հատկացումներ	7,172	9,973	18,914	3,429	8,196	47,684
Օտարում	-	-	(1,401)	-	-	(1,401)
Վերագնահատման արդյունքում մաշվածության ճշգրտում	-	(16,393)	-	(6,213)	(8,178)	(30,784)
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	134,994	56,153	41,475	23,012	30,195	285,829
Մնացորդային արժեք						
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	305,651	22,596	96,619	11,659	36,669	473,194
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	298,479	30,196	126,917	14,839	40,603	511,034

Ակտիվների վերագնահատում

Ընկերության համակարգչային տեխնիկայի և կապի միջոցների, գրասենյակային սարքավորումները և այլ հիմնական միջոցների վերագնահատումը կատարվել է 2016թ. հոկտեմբերի 31-ին անկախ գնահատողների կողմից՝ կիրառելով համեմատական, ծախսային և եկամտային մեթոդները, որի արդյունքում առաջացել է վերագնահատում 5,642 հազար դրամ գումարով: Իրական արժեքով գնահատման համար Ղեկավարությունը հիմք է ընդունում անկախ գնահատողների կողմից ներկայացված արդյունքները:

Ղեկավարության գնահատմամբ 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ շենքերի վերագնահատված արժեքն էականորեն չի տարբերվում դրանց շուկայական արժեքից:

Եթե վերագնահատված հիմնական միջոցները ներկայացվեին սկզբնական արժեքի մոդելի կիրառմամբ, ապա հաշվեկշռային արժեքները կունենան հետևյալ տեսքը՝

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Սկզբնական արժեք	526,916	337,560
Կուտակված մաշվածություն	(205,503)	(91,098)
Հաշվեկշռային արժեք	321,413	246,462

Ամբողջությամբ մաշված ակտիվներ

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հիմնական միջոցների ցանկում ներառված ամբողջությամբ մաշված ակտիվներ չկան (2015թ.՝ 63,703 հազար դրամ):

Հիմնական միջոցների սահմանափակումներ

2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չի տիրապետել պարտավորությունների դիմաց գրավադրված կամ որևէ այլ սահմանափակման ենթակա հիմնական միջոցների (2015թ.՝ նույնպես):

7 Ոչ նյութական ակտիվներ

Հազար ՀՀ դրամ	Համակարգչային ծրագրեր	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք		
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	12,712	12,712
Ավելացում	8,664	8,664
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	21,376	21,376
Ավելացում	3,730	3,730
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	25,106	25,106
Կուտակված ամորտիզացիա		
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	3,076	3,076
Մասհանումներ	1,385	1,385
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	4,461	4,461
Մասհանումներ	2,137	2,137
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	6,598	6,598
Մնացորդային արժեք		
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	16,915	16,915
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	18,508	18,508

2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չի տիրապետել պարտավորությունների դիմաց գրավադրված կամ որևէ այլ սահմանափակման ենթակա ոչ նյութական ակտիվներ (2015թ.՝ նույնպես):

8 Այլ ակտիվներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Կանխավճարներ հատուցումների գծով	171,572	114,584
Այլ կանխավճարներ	80,057	49,399
Առհաշիվ տված գումարներ	22,026	12,111
Կանխավճարներ այլ հարկերի գծով	10,026	10,141
Բռնագանձված ակտիվներ	1,387	1,387
Այլ	13,000	13,000
Արժեզրկման կորուստների պահուստ	(1,957)	(2,058)
Ընդամենը այլ ակտիվներ	296,111	198,564

Բռնագանձված գրավն իրենից ներակայացնում է սուբրոգացիայի հետևանքով
 Ընկերության սեփականությանն անցած հող:

Այլ ակտիվների գծով արժեզրկման կորուստների պահուստի շարժը հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	Ընդամենը
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	83
Տարվա ծախս	12,652
Դուրսգրում	(10,950)
Վերականգնում	273
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2,058
Տարվա ծախս	23,794
Դուրսգրում	(23,899)
Վերականգնում	4
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,957

9 Հետաձգված ձեռքբերման ծախսեր

Հետևյալ աղյուսակը ներկայացնում է տվյալ ժամանակաշրջանի համար հետաձգված
 ձեռքբերման ծախսերի շարժը.

Հազար ՀՀ դրամ	Ընդամենը
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	145,397
Հետաձգված ձեռքբերման ծախսեր Ծախսի ճանաչում (ծանոթ. 24)	507,487 (417,099)
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	235,785
Հետաձգված ձեռքբերման ծախսեր Ծախսի ճանաչում (ծանոթ. 24)	464,450 (458,668)
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	241,567

11 Ապահովագրության գծով դեբիտորական պարտքեր

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Պահանջներ ապահովադիրների և գործակալների նկատմամբ	616,923	538,781
Պահանջներ վերաապահովագրողների նկատմամբ	31,017	26,809
Սուբրոգացիա	56,987	55,502
Արժեզրկման կորուստների պահուստ	(41,543)	(41,686)
Ընդամենը ապահովագրության գծով դեբիտորական պարտքեր	663,384	579,406

Տարվա ընթացքում արժեզրկումից պահուստի շարժը ապահովագրության գծով դեբիտորական պարտքերի գծով հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	Ընդամենը
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	57,300
Տարվա ծախս	103,581
Դուրս գրում	(151,116)
Վերադարձ	31,921
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	41,686
Տարվա ծախս	32,009
Դուրս գրում	(53,077)
Վերադարձ	20,925
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	41,543

12 Ֆիզիկական անձանց տրամադրած փոխառություններ

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Տրամադրված փոխառություններ	10,398	14,387
Արժեզրկման կորուստների պահուստ	(464)	(1,122)
Ընդամենը ֆիզիկական անձանց տրամադրած փոխառություններ	9,934	13,265

Փոխառությունների գծով արժեզրկման կորուստների պահուստի շարժը հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	182
Տարվա ծախս	740
Դուրս գրում	(340)
Վերականգնում	540
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,122
Տարվա ծախս	1,351
Դուրս գրում	(2,149)
Վերականգնում	140
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	464

13 Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Ավանդներ	1,846,083	1,899,285
Ընդամենը ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ	1,846,083	1,899,285

Ավանդները բանկերում ունեն 90 օրից ավել մարման ժամկետ (կամ կարճաժամկետ են, բայց պարբերաբար մարման ժամկետները վերանայվում են և երկարաձգվում):

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական կազմակերպություններում ավանդները՝ 1,381,022 հազար դրամ գումարով (75%) կենտրոնացված են 5 բանկերում (2015թ.՝ 1,415,746 հազար դրամ (58%) կենտրոնացված 3 բանկերում):

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ավանդներ գրավադրված ավանդներ չկան (2015թ.՝ նույնպես):

14 Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Զգնանշվող ներդրումներ		
ՀՀ պետական պարտատոմսեր	7,182	19,038
ՀՀ կազմակերպությունների բաժնետոմսեր	35,000	35,000
Ընդամենը վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	42,182	54,038

Բոլոր պարտքային արժեթղթերն ունեն հաստատուն տոկոսներ:

Զգնանշված վաճառքի համար մատչելի պարտքային արժեթղթերի իրական արժեքը չափվում է՝ կիրառելով գնահատման մեխանիզմ, որն օգտագործում է ներկա շուկայական դրույքները՝ ապագա դրամական հոսքերը գեղջելու համար:

Բոլոր չզգնանշված վաճառքի համար մատչելի բաժնեմասային արժեթղթերը գրանցված են ինքնարժեքով, քանի որ իրական արժեքը չի կարող արժանահավատորեն գնահատվել: Այս ներդրումների համար չկա գնանշվող շուկա և Ընկերությունը նախատեսում է դրանք պահել երկար ժամկետով:

Վաճառքի համար մատչելի արժեթղթերն ըստ արդյունավետ տոկոսադրույքների և ժամկետների ներառում են.

Հազար ՀՀ դրամ	2016		2015	
	%	Ժամկետ	%	Ժամկետ
ՀՀ պետական պարտատոմսեր	9.7	2020	14.9	2020

Վաճառքի համար մատչելի պարտքային արժեթղթերը 141,596 հազար դրամով իրական արժեքով (2015թ.՝ 106,440 հազար դրամ), որոնք վաճառվել են երրորդ անձանց ռեպո համաձայնագրերով՝ 6 ամիսը չգերազանցող ժամանակահատվածներով: Դրանք

վերադասակարգվել են որպես ռեպո համաձայնագրերով գրավադրված արժեթղթեր հաշվապահական հաշվեկշռում՝ առանձին տողում (Ծանոթ. 19):

15 Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Կանխիկ դրամական միջոցներ	1,612	1,416
Բանկային հաշիվներ	13,603	32,946
Ընդամենը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	15,215	34,362

Վերը նշված մնացորդային արժեքները մոտավորապես հավասար են հաշվեկշռային ամսաթվի դրությամբ իրական արժեքներին:

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 11,376 հազար դրամ գումարով (84%) կենտրոնացված է մեկ բանկում (2015թ.՝ 24,119 հազար դրամ (73%) կենտրոնացված է մեկ բանկում):

16 Կապիտալ

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության գրանցված և ամբողջությամբ վճարված բաժնետիրական կապիտալը կազմում էր 1,971,000 հազար դրամ: Համաձայն Ընկերության կանոնադրության, բաժնետիրական կապիտալը կազմված է թվով 197,100 բաժնետոմսերից՝ յուրաքանչյուրը 10,000 դրամ անվանական արժեքով:

2016թ. և 2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության բաժնետերերն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2016		2015	
	Վճարված բաժնետիրական կապիտալ	Բաժնեմասը վճարված կապիտալում, %	Վճարված բաժնետիրական կապիտալ	Բաժնեմասը վճարված կապիտալում, %
Խաչատուր Սուքիասյան	492,750	25	418,000	21
Սարիբեկ Սուքիասյան	492,750	25	418,000	21
Ռոբերտ Սուքիասյան	492,750	25	418,000	21
Էդուարդ Սուքիասյան	492,750	25	418,000	21
Հայելոնոմբանկ ԲԲԸ	-	-	299,000	16
	1,971,000	100	1,971,000	100

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության կողմից հետ գնված բաժնետոմսեր չեն եղել (2015թ.՝ նույնպես):

Բաշխման ենթակա Ընկերության պահուստները սահմանափակվում են կուտակված շահույթով՝ հաշվարկված համաձայն ՀՀ օրենսդրության: Բաշխման ոչ ենթակա միջոցները ներկայացված են գլխավոր պահուստով, որը ստեղծված է համաձայն ՀՀ օրենսդրության պահանջների՝ ընդհանուր ֆինանսական ռիսկերը, ներառյալ հնարավոր կորուստները և այլ չնախատեսված ռիսկերը և ծախսերը փոխհատուցելու նպատակով:

Պահուստը ստեղծվել է համաձայն Ընկերության կանոնադրության, որը նախատեսում է պահուստի ստեղծում այդ նպատակների համար ոչ պակաս քան հաշվապահական հաշվառման հաշիվներում արտացոլված բաժնետիրական կապիտալի 15 %-ի չափով:

17 Ապահովագրության պայմանագրերի գծով պարտավորություններ

Հազար ՀՀ դրամ	2016			2015		
	Ապահովագրության պայմանագրերի գծով պարտավորություն	Վերապահովագրական ակտիվներ	Զուտ պարտավորություններ	Ապահովագրության պայմանագրերի գծով պարտավորություն	Վերապահովագրական ակտիվներ	Զուտ պարտավորություններ
Չվաստակած ապահովագրական վճարներ	1,389,931	(113,572)	1,276,359	1,305,680	(86,118)	1,219,562
Տեղի ունեցած, սակայն չներկայացված պահանջներ	112,559	(4,342)	108,217	99,550	(6,495)	93,055
Ներկայացված պահանջներ	239,262	(9,223)	230,039	234,407	(53,969)	180,438
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,741,752	(127,137)	1,614,615	1,639,637	(146,582)	1,493,055

Ծանոթագրության հաջորդ աղյուսակները ցույց են տալիս ապահովագրական պարտավորությունների և համապատասխան վերապահովագրական ակտիվների գծով փոփոխությունները հաշվետու ժամանակաշրջանների համար.

Չվաստակած ապահովագրավճարներ

Հազար ՀՀ դրամ	Ապահովագրական պարտավորություններ	Վերապահովագրական ակտիվներ	Զուտ պարտավորություններ
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	1,081,612	(73,655)	1,007,957
Ընթացիկ ժամանակաշրջանի ապահովագրավճարներ	3,464,049	(235,287)	3,228,762
Ընթացիկ ժամանակաշրջանում վաստակած ապահովագրավճարներ	(3,239,981)	222,824	(3,017,157)
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,305,680	(86,118)	1,219,562
Ընթացիկ ժամանակաշրջանի ապահովագրավճարներ	3,720,711	(276,887)	3,443,824
Ընթացիկ ժամանակաշրջանում վաստակած ապահովագրավճարներ	(3,636,460)	249,433	(3,387,027)
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,389,931	(113,572)	1,276,359

Պահանջների պահուստ

Հազար ՀՀ դրամ	Ապահովագրության պայմանագրերի գծով պարտավորություններ	Վերապահովագրական ակտիվներ	Զուտ պարտավորություններ
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	261,942	(26,270)	235,672
ՆՉՊՊ և ՏՉՊՊ ընդհանուր փոփոխություն	1,729,562	(110,002)	1,619,560
Վճարված հատուցումներ	(1,657,547)	75,808	(1,581,739)
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	333,957	(60,464)	273,493
Տեղի ունեցած, սակայն չներկայացված պահանջներ	99,550	(6,495)	93,055
Ներկայացված պահանջներ	234,407	(53,969)	180,438
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	333,957	(60,464)	273,493
ՆՉՊՊ և ՏՉՊՊ ընդհանուր փոփոխություն	1,933,626	(33,645)	1,899,981
Վճարված հատուցումներ	(1,915,762)	80,544	(1,835,218)
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	351,821	(13,565)	338,256
Տեղի ունեցած, սակայն չներկայացված պահանջներ	112,559	(4,342)	108,217
Ներկայացված պահանջներ	239,262	(9,223)	230,039
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	351,821	(13,565)	338,256

18 Ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտքեր

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Ապահովադիրներին վճարվելիք գումարներ	9,871	10,149
Վերապահովագրողներին վճարվելիք գումարներ	92,667	88,814
Գործակալներին, բրոքերներին և միջնորդներին վճարվելիք գումարներ	2,251	2,989
Ընդամենը ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտքեր	104,789	101,952

19 Այլ պարտավորություններ

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Վճարվելիք գումարներ	26,875	31,606
Պարտավորություններ անձնակազմի նկատմամբ	43,008	39,184
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	69,883	70,790
Պարտավորություններ հարկերի գծով՝ բացառությամբ շահութահարկի	24,544	23,595
Ապագա ժամանակաշրջանի եկամուտներ	7,541	5,007
Ընդամենը ոչ ֆինանսական պարտավորություններ	32,085	28,602
Ընդամենը այլ պարտավորություններ	101,968	99,392

Ապագա ժամանակաշրջանի եկամուտները վերաբերում են հետաձգված վերապահովագրության միջնորդավճարներին, որոնց շարժը ներկայացված է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	Ընդամենը
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	4,004
Հետաձգված վերապահովագրության միջնորդավճարներ եկամուտի ճանաչում (ծանոթ. 21)	15,851 (14,848)
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	5,007
Հետաձգված վերապահովագրության միջնորդավճարներ եկամուտի ճանաչում (ծանոթ. 21)	18,583 (16,049)
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	7,541

20 Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր

Հազար ՀՀ դրամ	Ակտիվ		Պարտավորություն	
	2016	2015	2016	2015
Վաճառքի համար նատչելի ներդրումներ (ծանոթ. 13)	141,596	106,440	134,405	100,520
	141,596	106,440	134,405	100,520

Գրավադրված արժեթղթերը այն ֆինանսական ակտիվներն են, որոնք գրավադրված են հետգնման պայմանագրերով բանկերում, գործընկերոջ կողմից վաճառելու և կրկին վերագրավադրելու իրավունքով:

Այս գործարքները կատարվել են ստանդարտ վարկավորման, արժեթղթերի փոխառության և վարկավորման սովորական պայմանների ներքո:

21 Ապահովագրավճարներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016										
	Դժբախտ պատահարներ	Առողջություն	Ցամաքային տրանսպորտ	Բեռներ	Հրդեհ և բնական աղետներ	Ցամաքային տրանսպորտի օգտ. բխող պատ.	Ընդհանուր պատասխանատվություն	Ֆինանսական վնասներ	Աջակցություն	ԱՊՊԱ	Ընդամենը
Համախառն ապահովագրավճարներ	34,237	891,547	285,026	73,607	152,054	3,601	137,949	18,057	15,898	2,108,735	3,720,711
Փոփոխություն չվաստակած ապահովագրավճարների համախառն պահուստում	(716)	40,986	31,237	(3,316)	(7,486)	(99)	(31,310)	(10,977)	(702)	(101,868)	(84,251)
Համախառն ապահովագրավճարների գծով հասույթ	33,521	932,533	316,263	70,291	144,568	3,502	106,639	7,080	15,196	2,006,867	3,636,460
Վերաապահովագրողներին փոխանցված ապահովագրավճարներ	(10,984)	-	(85,621)	(35,107)	(46,559)	(1,822)	(85,200)	(11,594)	-	-	(276,887)
Վերաապահովագրողների մասը չվաստակած ապահովագրավճարների համախառն պահուստի փոփոխությունում	90	-	(1,287)	2,032	2,041	(36)	17,359	7,255	-	-	27,454
Փոխանցված վաստակած ապահովագրավճարներ	(10,894)	-	(86,908)	(33,075)	(44,518)	(1,858)	(67,841)	(4,339)	-	-	(249,433)
Ապահովագրավճարների գծով զուտ հասույթ	22,627	932,533	229,355	37,216	100,050	1,644	38,798	2,741	15,196	2,006,867	3,387,027

Հազար ՀՀ դրամ	2015										
	Դժբախտ պատահարներ	Առողջություն	Ցամաքային տրանսպորտ	Բեռներ	Հրդեհ և բնական աղետներ	Ցամաքային տրանսպորտի օգտ. բխող պատ.	Ընդհանուր պատասխանատվություն	Ֆինանսական վնասներ	Աջակցություն	ԱՊՊԱ	Ընդամենը
Համախառն ապահովագրավճարներ	33,953	826,946	335,091	51,443	140,204	4,257	76,268	3,923	16,110	1,975,854	3,464,049
Փոփոխություն չվաստակած ապահովագրավճարների համախառն պահուստում	(1,877)	(140,119)	26,604	1,051	(13,398)	(308)	(4,123)	(1,750)	(471)	(89,677)	(224,068)
Համախառն ապահովագրավճարների գծով հասույթ	32,076	686,827	361,695	52,494	126,806	3,949	72,145	2,173	15,639	1,886,177	3,239,981
Վերաապահովագրողներին փոխանցված ապահովագրավճարներ	(9,951)	-	(86,458)	(23,918)	(46,281)	(2,252)	(63,978)	(2,449)	-	-	(235,287)
Վերաապահովագրողների մասը չվաստակած ապահովագրավճարների համախառն պահուստի փոփոխությունում	1,021	-	(2,154)	(1,563)	6,827	393	6,885	1,054	-	-	12,463
Փոխանցված վաստակած ապահովագրավճարներ	(8,930)	-	(88,612)	(25,481)	(39,454)	(1,859)	(57,093)	(1,395)	-	-	(222,824)
Ապահովագրավճարների գծով զուտ հասույթ	23,146	686,827	273,083	27,013	87,352	2,090	15,052	778	15,639	1,886,177	3,017,157

22 Վերապահովագրության միջնորդավճարների գծով զուտ եկամուտ

Հազար ՀՀ դրամ	2016			2015		
	Վերապահ- ովագրության միջնորդավճար	Վերապահ- ովագրության միջնորդավճար- ների վերադարձ- դարձարեցում- ների գծով	Զուտ վերապահ- ովագրության միջնորդավճար	Վերապահ- ովագրության միջնորդավճար	Վերապահ- ովագրության միջնորդավճար- ների վերադարձ- դարձարեցում- ների գծով	Զուտ վերապահ- ովագրության միջնորդավճար
Դժբախտ պատահարներ	2,360	(18)	2,342	1,536	(14)	1,522
Բեռներ	1,496	-	1,496	1,896	-	1,896
Հրդեհ և բնական աղետներ	181	-	181	90	-	90
Ընդհանուր պարտավորություն	12,760	(730)	12,030	11,436	(136)	11,300
Ֆինանսական վնասներ	-	-	-	40	-	40
Ընդամենը	16,797	(748)	16,049	14,998	(150)	14,848

23 Ներդրումային եկամուտ

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներից տոկոսային եկամուտ	282,991	256,577
Վաճառքի համար մատչելի արժեթղթերից տոկոսային եկամուտ	14,540	16,313
Այլ եկամուտ	977	-
Ընդամենը ներդրումային եկամուտ	298,508	272,890

24 Ապահովագրական հատուցումներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016									
	Դժբախտ պատահարներ	Առողջություն	Ցամաքային տրանսպորտ	Բեռներ	Հրդեհ և բնական աղետներ	Ցամաքային տրանսպորտի օգտ. բխող պատ.	Ընդհանուր պատասխանատվություն	Աջակցություն	ԱՊՊԱ	Ընդամենը
Ընթացիկ տարվա հատուցումներ	6,810	793,909	147,298	1,721	3,801	2,296	669	1,526	957,732	1,915,762
Փոփոխություն տեղի ունեցած, սակայն չներկայացված պահանջների պահուստում	(3)	10,334	(2,124)	(1,220)	(557)	115	(9)	-	6,473	13,009
Փոփոխություն ներկայացված, սակայն չկարգավորված պահանջների պահուստում	(91)	50,969	(34,990)	(23,333)	(13,449)	-	2,280	-	23,469	4,855
Ապահովագրական հատուցումներ	6,716	855,212	110,184	(22,832)	(10,205)	2,411	2,940	1,526	987,674	1,933,626
Ընթացիկ տարվա հատուցումներում վերաապահովագրողի մաս	-	-	(78,652)	(1,329)	(364)	-	(199)	-	-	(80,544)
Տեղի ունեցած, սակայն չներկայացված պահանջների պահուստում վերաապահովագրողի մասի փոփոխություն	-	-	378	961	755	1	57	-	-	2,152
Ներկայացված, սակայն չկարգավորված պահանջների պահուստում վերաապահովագրողի մասի փոփոխություն	-	-	11,868	18,665	14,818	-	(604)	-	-	44,747
Ապահովագրական հատուցումներում վերաապահովագրողի մաս	-	-	(66,406)	18,297	15,209	1	(746)	-	-	(33,645)
Զուտ ապահովագրական հատուցումներ	6,716	855,212	43,778	(4,535)	5,004	2,412	2,194	1,526	987,674	1,899,981

Հազար ՀՀ դրամ	2015									
	Դժբախտ պատահարներ	Առողջություն	Ցամաքային տրանսպորտ	Բեռներ	Հրդեհ և բնական աղետներ	Ցամաքային տրանսպորտի օգտ. բխող պատ.	Ընդհանուր պատասխանատվություն	Աջակցություն	ԱՊՊԱ	Ընդամենը
Ընթացիկ տարվա հատուցումներ	6,780	639,351	150,819	2,379	1,400	-	3,129	1,182	852,507	1,657,547
Փոփոխություն տեղի ունեցած, սակայն չներկայացված պահանջների պահուստում	90	11,180	(2,005)	1,280	818	-	(2,103)	-	(950)	8,310
Փոփոխություն ներկայացված, սակայն չկարգավորված պահանջների պահուստում	90	(13,912)	17,938	23,213	17,318	-	145	-	18,913	63,705
Ապահովագրական հատուցումներ	6,960	636,619	166,752	26,872	19,536	-	1,171	1,182	870,470	1,729,562
Ընթացիկ տարվա հատուցումներում վերաապահովագրողի մաս	-	-	(71,235)	(1,903)	(644)	-	(2,026)	-	-	(75,808)
Տեղի ունեցած, սակայն չներկայացված պահանջների պահուստում վերաապահովագրողի մասի փոփոխություն	-	-	1,664	(1,023)	(721)	(1)	1,549	-	-	1,468
Ներկայացված, սակայն չկարգավորված պահանջների պահուստում վերաապահովագրողի մասի փոփոխություն	-	(2,799)	(18,572)	(14,160)	-	(131)	-	-	-	(35,662)
Ապահովագրական հատուցումներում վերաապահովագրողի մաս	-	(2,799)	(88,143)	(17,086)	(1,365)	(132)	(477)	-	-	(110,002)
Զուտ ապահովագրական հատուցումներ	6,960	633,820	78,609	9,786	18,171	(132)	694	1,182	870,470	1,619,560

25 Ձեռքբերման ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Միջնորդավճարներ		
Առողջություն	11,328	2,179
Ցամաքային տրանսպորտ	26,412	12,428
Բեռներ	6,173	5,584
Հրդեհ և բնական աղետներ	5,449	5,037
ԱՊՊԱ	399,373	388,433
Այլ	9,933	3,438
Ընդամենը ձեռքբերման ծախսեր	458,668	417,099

26 Այլ գործառնական և վարչական ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Անձնակազմի գծով ծախսեր	587,237	529,060
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների պահպանման ծախսեր	78,466	79,803
Գովազդի ծախսեր	105,350	100,342
Գործուղման ծախսեր	8,377	2,753
Կապի և հաղորդակցման միջոցների գծով ծախսեր	30,834	26,556
Վարձակալության գծով ծախսեր	177,890	158,366
Հարկեր, (բացառությամբ շահութահարկի) և տուրքեր	26,157	20,294
Խորհրդատվական և այլ ծառայությունների գծով ծախսեր	10,200	9,400
Անվտանգության գծով ծախսեր	3,910	3,961
Ներկայացուցչական ծախսեր	10,425	18,452
Բանկային ծախսեր	804	1,306
Գրասենյակային ծախսեր	12,846	29,301
Տույժեր ու տուգանքներ	4,318	547
Անդամավճարներ, վճարներ բյուրոյին	67,615	44,272
Տպագրության գծով ծախսեր	4,583	34,473
Այլ ծախսեր	111,362	56,756
Ընդամենը այլ գործառնական և վարչական ծախսեր	1,240,374	1,115,642

27 Ակտիվների արժեզրկման ծախս

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Այլ ակտիվներ (ծանոթ. 8)	23,794	12,652
Ապրիավագրության գծով դեբիտորական պարտքեր (ծանոթ. 10)	32,009	103,581
Ֆիզիկական անձանց տրված փոխառություններ (ծանոթ. 11)	1,351	740
Ընդամենը ակտիվների արժեզրկման ծախս	57,154	116,973

28 Շահութահարկի գծով ծախս

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս	22,190	10,111
Հետաձգված հարկ	9,158	(4,752)
Ընդամենը շահութահարկի գծով ծախս	31,348	5,359

Հայաստանի Հանրապետությունում շահութահարկի դրույքաչափը կազմում է 20% (2015թ.՝ 20%): ՀՀ հարկային օրենսդրության և ՖՀՄՄ-ի միջև եղած տարբերությունը մի շարք ակտիվների և պարտավորությունների գծով առաջացնում է ժամանակավոր տարբերություններ ֆինանսական հաշվետվությունների կազմման նպատակներով դրանց հաշվեկշռային արժեքների և հարկման բազայի միջև: Հետաձգված շահութահարկի գումարը հաշվարկվում է 20% հիմնական դրույքաչափը կիրառելով:

Ստորև ներկայացվում է շահութահարկի գծով ծախսի և հաշվապահական շահույթի/(վնասի) միջև փոխկապակցվածությունը.

Հազար ՀՀ դրամ	Արդյունավետ դրույքաչափ (%)		Արդյունավետ դրույքաչափ (%)	
	2016	2015	2016	2015
Շահույթ/(վնաս) մինչև հարկումը	16,171		(6,234)	
Շահութահարկ՝ 20% դրույքաչափով	3,234	20	(1,247)	(20)
Չհարկվող եկամուտներ	-	-	(1,334)	(21)
Չնվազեցվող ծախսեր	28,051	174	7,893	127
Բացասական փոխարժեքային տարբերություն	63	-	47	-
Ընդամենը շահութահարկի գծով ծախս	31,348	193	5,359	86

Ժամանակավոր տարբերությունների գծով հետաձգված հարկի հաշվարկ.

Հազար ՀՀ դրամ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ		Այլ համապարհակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված		2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	
	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Այլ համապարհակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Այլ համապարհակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված		
Այլ պարտավորություններ	7,834	671	-	8,505		
Ապագա ժամանակահատվածի եկամուտներ	1,002	506	-	1,508		
Այլ ակտիվներ	8,193	(8,193)	-	-		
Վաճառքի համար նատչելի ներդրումներ	123	-	(123)	-		
Ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտավորություններ	1,895	(1,423)	-	472		
Ընդամենը հետաձգված հարկային ակտիվ	19,047	(8,439)	(123)	10,485		
Հիմնական միջոցներ	(10,504)	295	(1,128)	(11,337)		
Ոչ նյութական ակտիվներ	-	(46)	-	(46)		
Վաճառքի համար նատչելի ներդրումներ	-	-	(4,529)	(4,529)		
Դեբիտորական պարտքեր ապահովագրության գծով	(293)	39	-	(254)		
Այլ ակտիվներ	(320)	(207)	-	(527)		
Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ	(3,822)	113	-	(3,709)		
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(66)	39	-	(27)		
Այլ ապահովագրության պահուստներ	(5,990)	(872)	-	(6,862)		
Այլ պահուստներ	(718)	(80)	-	(798)		
Ընդամենը հետաձգված հարկային պարտավորություն	(21,713)	(719)	(5,657)	(28,089)		
Զուտ հետաձգված հարկային պարտավորություն	(2,666)	(9,158)	(5,780)	(17,604)		

Հազար ՀՀ դրամ

	2014թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Այլ պարտավորություններ	6,988	846	-	7,834
Ապագա ժամանակահատվածի եկամուտներ	801	201	-	1,002
Ապահովագրության պայմանագրերի գծով պարտավորություններ	12,645	(12,645)	-	-
Այլ ակտիվներ	23,570	(15,377)	-	8,193
Վաճառքի համար նատչելի ներդրումներ	-	-	123	123
Ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտավորություններ	-	1,895	-	1,895
Ընդամենը հետաձգված հարկային ակտիվ	44,004	(25,080)	123	19,047
Հիմնական միջոցներ	(12,121)	1,617	-	(10,504)
Վաճառքի համար նատչելի ներդրումներ	(1,477)	-	1,477	-
Դեբիտորական պարտքեր ապահովագրության գծով	(181)	(112)	-	(293)
Այլ ակտիվներ	(1,432)	1,112	-	(320)
Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ	(2,597)	(1,225)	-	(3,822)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(61)	(5)	-	(66)
Այլ ապահովագրության պահուստներ	(5,223)	(767)	-	(5,990)
Այլ պահուստներ	(600)	(118)	-	(718)
Հետաձգված ձեռքբերման ծախսեր	(25,937)	25,937	-	-
Վերապահովագրական ակտիվներ	(3,393)	3,393	-	-
Ընդամենը հետաձգված հարկային պարտավորություն	(53,022)	29,832	1,477	(21,713)
Զուտ հետաձգված հարկային պարտավորություն	(9,018)	4,752	1,600	(2,666)

29 Պայմանական պարտավորություններ

Իրավական և հարկային պարտավորություններ

Հայաստանում հարկային համակարգը համեմատաբար նոր է, և նրան բնորոշ է օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատարանի որոշումների հաճախակի փոփոխությունները, որոնք երբեմն անհասկանալի են, հակասական և ենթակա տարբեր մեկնաբանությունների: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրման հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են կիրառել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում, հարկային մարմինների կողմից չի կարող կիրառվել հավելյալ հարկերի պարտադրումներ, տույժեր և տուգանքներ, ավելի քան ստուգման նախորդող հաշվետու 3 տարիների համար:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել հարկային ռիսկեր, որոնք ավելի զգալի են քան այլ երկրներում: Ղեկավարությունը համոզված է, որ պատշաճ կերպով կատարել է իր հարկային պարտավորությունները, հիմնվելով Հայաստանում կիրառվող հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատարանի որոշումների իր մեկնաբանությունների վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան մարմինների մեկնաբանությունները կարող են տարբերվել, և եթե ղեկավար մարմիններին հաջողվի հարկադրել իրենց մեկնաբանությունները, ապա այս ֆինանսական հաշվետվությունների վրա ազդեցությունը կարող է էական լինել:

Ղեկավարությունը համոզված է, որ Ընկերությունն իր գործունեությունը ծավալում է օրենսդրությամբ նախատեսված պահանջների շրջանակներում, և ամբողջությամբ կատարել է իր հարկային պարտավորությունները:

Ընկերությանը հատուցումների գծով ներկայացված դատական հայցերի հետ կապված ձևավորված պահուստները ներառված են Ընկերության Ներկայացված, սակայն չկարգավորված պահանջների պահուստում:

Ընկերությանը ներկայացվող մնացած դատական հայցերի առումով Ընկերության ղեկավարությունը համոզված է, որ դրանց հետևանքով առաջացող պարտավորությունները էական ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական վիճակի կամ ապագա գործառնությունների արդյունքների վրա:

Հետևաբար Ընկերության կողմից իրավական և հարկային պարտավորությունների գծով համապատասխան պահուստավորումներ չեն կատարվել:

Պարտավորություններ գործառնական վարձակալության գծով – Ընկերությունը որպես վարձակալող

Ընկերությունն իր գործունեությունն ապահովելու նպատակով կնքում է առևտրային վարձակալության պայմանագրեր շենք և տարածքներ վարձակալելու նպատակով:

Չեղյալ չհայտարարվող գործառնական վարձակալության գծով վճարվելիք ապագա ընդհանուր նվազագույն վարձավճարների կառուցվածքը հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Մինչև 1 տարի	305,757	169,178
1-5 տարի	1,487,038	765,715
Ընդամենը պարտավորություններ գործառնական վարձակալության գծով	1,792,795	934,893

Ապահովագրություն

Հայաստանում ապահովագրության ոլորտը գտնվում է զարգացման փուլում, և այլ երկրներին հատուկ բազմաթիվ ապահովագրության ձևաչափեր հիմնականում դեռևս կիրառելի չեն: Այնուամենայնիվ, 2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությանը սեփականության իրավունքով պատկանող փոխադրամիջոցները ապահովագրված են: Քանի դեռ Ընկերությունը չի նախատեսել ամբողջական ապահովագրություն, առկա է ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է ունենալ բացասական ազդեցություն Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

Սկսած 2010թ. Ընկերությունը հանդիսանում է Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրություն իրականացնող ընկերությունների բյուրայի անդամ (այսուհետ՝ Բյուրո): Բյուրոյի նպատակը տուժած անձանց շահերի պաշտպանությունն է և ԱՊՊԱ համակարգի կայունության և զարգացման ապահովումը: Բյուրոյին անդամակցող ապահովագրական ընկերությունները կատարում են միանվագ, պարբերական և լրացուցիչ վճարներ: Բյուրոն՝ երաշխավորման ֆոնդի միջոցների հաշվին հատուցում է տուժած անձանց պատճառված վնասները, եթե՝

1. վնաս պատճառած ավտոտրանսպորտային միջոցը կամ դրա վերաբերյալ ԱՊՊԱ պայմանագիր կնքելու պարտականություն ունեցող անձը անհայտ է (այս դեպքում հատուցվում է միայն տուժած անձանց պատճառված վնասը),
2. պատճառվել է վնաս ավտոտրանսպորտային միջոցի օգտագործմամբ, որի վերաբերյալ կնքված չէ ԱՊՊԱ պայմանագիր,
3. վնասը պատճառվել է հափշտակված կամ առանց հափշտակության նպատակի ապօրինաբար տիրացած ավտոտրանսպորտային միջոցի օգտագործմամբ,
4. վնաս պատճառված ավտոտրանսպորտային միջոցի վերաբերյալ ԱՊՊԱ պայմանագիր կնքած ապահովագրական ընկերությունը ճանաչվել է անվճարունակ, եթե նա պարտավոր էր հատուցել պատճառված վնասը, ինչպես նաև օրենքով սահմանված այլ դեպքերում:

30 Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Համաձայն ՀՀՍՄ 24 «Կապակցված կողմերի բացահայտում» ստանդարտի, կողմերը համարվում են կապակցված, եթե նրանցից մեկը կարող է վերահսկել մյուսին կամ մշակակալի ազդեցություն ունենալ մյուսի վրա՝ ֆինանսական և գործառնական որոշումներ կայացնելիս: Ներկայացվող հաշվետվությունների առումով Ընկերության կապակցված կողմերն են՝ նրա բաժնետերերը, ղեկավար անձնակազմի անդամները, ինչպես նաև նրանց հետ կապակցված անձիք և նրանց կողմից վերահսկվող կազմակերպությունները:

Ընկերության վերջնական վերահսկող է հանդիսանում Սուբիասյանների ընտանիքը:

Ընկերությունն իր գործունեության ընթացքում ներգրավված է լինում կապակցված կողմերի հետ մի շարք գործարքներում: Կապակցված կողմերի հետ իրականացված գլխավոր գործարքների մանրամասները հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2016			2015		
	Բաժնետե-րեր	Կապակց-ված կողմեր	Ղեկավար անձնակազմ	Բաժնետե-րեր	Կապակց-ված կողմեր	Ղեկավար անձնակազմ
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն						
Պահանջներ ապահովադիրների նկատմամբ						
Հաշվեկշիռ հունվարի 1-ի դրությամբ	871	16,414	2,609	1,034	26,396	805
Տարվա ընթացքում ավելացում	99,349	9,714	337	93,959	11,594	1,007
Տարվա ընթացքում նվազում	(3,954)	(34)	(7)	(94,122)	(21,576)	797
Հաշվեկշիռ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	96,266	26,094	2,939	871	16,414	2,609
Ապահովադիրներին վճարվելիք գումարներ						
Հաշվեկշիռ հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-	-	-	-	-
Տարվա ընթացքում ավելացում	5,519	549	689	19,183	510	-
Տարվա ընթացքում նվազում	(5,519)	(549)	(689)	(19,183)	(510)	-
Հաշվեկշիռ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	-	-	-	-	-	-
Ավանդներ և հաշիվներ						
Հաշվեկշիռ հունվարի 1-ի դրությամբ	266,882	-	-	197,518	-	-
Տարվա ընթացքում ավանդների (մարում)/տրամադրում	(143,568)	-	-	69,364	-	-
Հաշվեկշիռ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	123,314	-	-	266,882	-	-

Հազար ՀՀ դրամ	2016			2015		
	Բաժնետե-րեր	Կապակց-ված կողմեր	Ղեկավար անձնակազմ	Բաժնետե-րեր	Կապակց-ված կողմեր	Ղեկավար անձնակազմ
Այլ ակտիվներ						
Հաշվեկշիռ հունվարի 1-ի դրությամբ	87,885	-	-	53,420	-	-
Այլ ակտիվների աժ	10,537	-	-	-	-	-
Այլ ակտիվների նվազում	(3,115)	-	-	34,465	-	-
Հաշվեկշիռ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	95,307	-	-	87,885	-	-
Վարկեր ռեպո համաձայնագրերով						
Հաշվեկշիռ հունվարի 1-ի դրությամբ	100,520	-	-	133,592	-	-
Վարկի ստացում	546,822	-	-	-	-	-
Վարկի մարում	(512,938)	-	-	(33,072)	-	-
Հաշվեկշիռ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	134,404	-	-	100,520	-	-
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն						
Համախառն ապահովագրավճարներ	99,349	9,714	337	93,959	11,594	1,007
Համախառն հատուցումներ	5,519	549	689	19,183	510	-
Ձեռքբերման ծախսեր	10,537	-	-	27,615	-	-
Այլ ծախսեր	4,800	-	-	4,800	-	-

Ղեկավար անձնակազմի գծով կատարված փոխհատուցումները հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Աշխատավարձ և պարգևատրումներ	147,361	132,766
Ընդամենը ղեկավար անձնակազմի գծով կատարված փոխհատուցումներ	147,361	132,766

31 Իրական արժեքի չափումը

Ընկերության ղեկավարությունը սահմանում է իրական արժեքի պարբերաբար չափման քաղաքականությունն ու ընթացակարգերը չգնանշվող վաճառքի համար մատչելի արժեթղթերի և շենքերի համար:

Անկախ գնահատողները ներգրավվում են նշանակալի ակտիվների գնահատման մեջ, ինչպես օրինակ անշարժ գույքը, Անկախ գնահատողների ընդգրկումը յուրաքանչյուր տարի որոշվում է Ընկերության ղեկավարության կողմից:

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվին Ընկերության ղեկավարությունը վերլուծում է ակտիվների և պարտավորությունների արժեքների փոփոխությունները, որոնք պետք է վերագնահատվեն համաձայն Ընկերության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության: Այս վերլուծությունների համար ճշտվում են հիմնական տվյալները, որոնք կիրառվել են նախորդ գնահատման ժամանակ, համադրելով գնահատման հաշվարկի տեղեկատվությունը պայմանագրերի և այլ համապատասխան փաստաթղթերի հետ: Ընկերությունն անկախ գնահատողների հետ միասին համեմատում է յուրաքանչյուր ակտիվի և պարտավորության իրական արժեքի յուրաքանչյուր փոփոխությունը համապատասխան արտաքին աղբյուրների հետ, որոշելու համար, թե հիմնավորված է արդյոք տվյալ փոփոխությունը:

Ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները ներկայացվում են համաձայն իրական արժեքի հիերարխիայի: Այս հիերարխիան բաժանում է ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները երեք մակարդակների՝ հիմք ընդունելով դրանց իրական արժեքի չափման ժամանակ օգտագործված գործիքների նշանակալիությունը: Իրական արժեքի հիերարխիան ունի հետևյալ երեք մակարդակները՝

Մակարդակ 1 - նույն ակտիվների և պարտավորությունների գծով ակտիվ շուկաներում գնանշվող գները (չճշգրտված):

Մակարդակ 2- Մակարդակ 1-ում ներառված գնանշվող գներից տարբեր այլ ելակետային տվյալներ, որոնք ակտիվի և պարտավորության համար դիտարկելի են ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ) և թե՛ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գների հիման վրա ստացվող):

Մակարդակ 3 - ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտարկվող շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

31.1 Իրական արժեքով չչափվող ֆինանսական ակտիվներ

Ստորև բերված աղյուսակը ներկայացնում է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը, որոնք ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում չեն չափվել իրենց իրական արժեքով և ըստ մակարդակի վերլուծում է դրանք իրական արժեքի հիերարխիայում, թե իրական արժեքի չափումը որ դասում է դասակարգված:

Հազար ՀՀ դրամ

				2016	
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը իրական արժեք	Ընդամենը հաշվեկշռային արժեք
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ					
Ապահովագրության գծով դեբիտորական պարտքեր	-	663,384	-	663,384	663,384
Վերապահովագրական ակտիվներ	-	13,565	-	13,565	13,565
Ֆիզիկական անձանց տրամադրած փոխառություններ	-	9,934	-	9,934	9,934
Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ	-	1,846,083	-	1,846,083	1,846,083
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	-	15,215	-	15,215	15,215
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ					
Ապահովագրական պարտավորություններ	-	351,821	-	351,821	351,821
Ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտքեր	-	104,789	-	104,789	104,789
Վարկեր ռեպո համաձայնագրերով	-	134,405	-	134,405	134,405
Այլ պարտավորություններ	-	69,883	-	69,883	69,883

Հազար ՀՀ դրամ

	2015				
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը իրական արժեք	Ընդամենը հաշվեկշռային արժեք
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ					
Ապահովագրության գծով դեբիտորական պարտքեր	-	579,406	-	579,406	579,406
Վերապահովագրական ակտիվներ	-	60,464	-	60,464	60,464
Ֆիզիկական անձանց տրամադրած փոխառություններ	-	13,265	-	13,265	13,265
Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ	-	1,899,285	-	1,899,285	1,899,285
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	-	34,362	-	34,362	34,362
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ					
Ապահովագրական պարտավորություններ	-	333,957	-	333,957	333,957
Ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտքեր	-	101,952	-	101,952	101,952
Վարկեր ռեպո համաձայնագրերով	-	100,520	-	100,520	100,520
Այլ պարտավորություններ	-	70,790	-	70,790	70,790

Չվաստակաձև ապահովագրավճարները և չվաստակաձև ապահովագրավճարներում վերապահովագրողների մասը բացառվել է վերլուծությունից, քանի որ վերջիններս չեն համարվում պայմանագրային պարտավորություններ:

Ակտիվներ, որոնց իրական արժեքը մոտավորապես հավասար է հաշվեկշռային արժեքին

Կարճաժամկետ ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների համար (մինչև երեք ամիս) ենթադրվում է, որ, հաշվեկշռային արժեքը մոտավոր արտացոլում է իրական արժեքը: Այս ենթադրությունը կիրառելի է նաև որոշակի մարման ժամկետ չունեցող ցպահանջ ավանդների, բանկային հաշիվների համար:

Ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքներ

Ֆիքսված տոկոսադրույքներով և ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների իրական արժեքը որոշվում է նրանց ճանաչման պահին գործող շուկայական տոկոսադրույքները համեմատելով նմանատիպ ֆինանսական գործիքների ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքների հետ: Ֆիքսված տոկոսադրույքներով ավանդների գնահատված իրական արժեքը հիմնված դրամական հոսքերի վրա՝ է գեղչված համանման պարտքային ռիսկ և ժամկետ ունեցող գործիքների տոկոսադրույքներով: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ այդ գործիքների իրական արժեքը չէր տարբերվում հաշվեկշռային արժեքից:

31.2 Իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ

Հազար ՀՀ դրամ

	2016			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Չգնանշվող պարտատոմսեր (ժանոթ. 13,19)	-	148,778	-	148,778
ԸՆԴԱՄԵՆՆԸ	-	148,778	-	148,778

Հազար ՀՀ դրամ	2015			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Զգնանշվող պարտատոմսեր (ծանոթ. 13,19)	-	125,478	-	125,478
Ընդամենը	-	125,478	-	125,478

Իրական արժեքի չափման մեթոդները և գնահատման մեխանիզմը չեն փոփոխվել նախորդ հաշվետու ժամանակաշրջանի համեմատությամբ:

Զգնանշվող սեփական կապիտալի ներդրումներ

Ընկերության ներդրումների իրական արժեքը «Երևանի Այրադագ» ԲԲԸ չցուցակված սեփական կապիտալի ներդրումներում չի կարող չափվել և հետևաբար դուրս է մնում այս բացահայտումից: (Ծանոթ. 13)

31.3 Ոչ ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքի չափումը

Հազար ՀՀ դրամ	2016			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
<i>Հիմնական միջոցներ</i>				
Շենքեր	-	-	433,473	433,473
Համակարգչային տեխնիկա և կապի միջոցներ	-	-	86,349	86,349
Գրասենյակային սարքավորումներ	-	-	37,851	37,851
Այլ հիմնական միջոցներ	-	-	70,798	70,798
ԸՆԴԱՄԵՆՐ	-	-	628,471	628,471

Հազար ՀՀ դրամ	2015			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
<i>Հիմնական միջոցներ</i>				
Շենքեր	-	-	433,473	433,473
Ընդամենը	-	-	433,473	433,473

Իրական արժեքի չափումը Մակարդակ 3-րդում

3-րդ մակարդակում դասակարգված Ընկերության ոչ ֆինանսական ակտիվների գնահատման մեխանիզմների օգտագործումը հիմնված է այն ելակետային տվյալների վրա, որոնք հիմնված չեն դիտարկվող շուկայի տվյալների վրա: Այս մակարդակում ֆինանսական ակտիվները սկզբից մինչև վերջ կարելի է համադրել հետևյալ կերպ.

Հազար ՀՀ դրամ	2016		2015	
	Հիմնական միջոցներ	Ընդամենը	Հիմնական միջոցներ	Ընդամենը
ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Հունվարի 1-ի դրությամբ	622,943	622,943	433,473	433,473
Ավելացում/(նվազում)	(114)	(114)	-	-
Այլ համապարփակ եկամուտում ճանաչված օգուտ կամ վնաս	5,642	5,642	-	-
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ իրական արժեք	628,471	628,471	433,473	433,473

Ընկերության հիմնական գույքային ակտիվների իրական արժեքը հաշվարկվում է գնահատումների հիման վրա՝ իրականացված անկախ, մասնագիտորեն որակավորված գույքի գնահատողների կողմից: Նշանակալի ելակետային տվյալները և ենթադրությունները մշակվում են համաձայն ղեկավարության հետ սերտ խորհրդակցության: Գնահատման գործընթացները և իրական արժեքի փոփոխությունները վերանայվում են խորհրդի կողմից յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվին:

Ընկերության շենքի վերջին վերագնահատումը կատարվել է 2010թ. հունվարի 21-ին անկախ գնահատողների կողմից՝ կիրառելով համեմատական, ծախսային և եկամտային մեթոդները: Իրական արժեքով շենքի գնահատման համար Ղեկավարությունը հիմք է ընդունում անկախ գնահատողների կողմից ներկայացված արդյունքները:

Ընկերության այլ դասերի հիմնական միջոցների վերագնահատումը կատարվել է 2016թ. հոկտեմբերի 31-ին անկախ գնահատողների կողմից՝ կիրառելով համեմատական, ծախսային և եկամտային մեթոդները: Իրական արժեքով գնահատման համար Ղեկավարությունը հիմք է ընդունում անկախ գնահատողների կողմից ներկայացված արդյունքները:

32 Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում

Իր գործունեության ընթացքում Ընկերությունը ֆինանսական գործիքների հետ իրականացնում է տարբեր գործառնություններ, որոնք կարող են ներկայացվել զուտ արժեքով, եթե գոյություն ունի օրենսդրորեն հաստատված իրավունք իրականացնելու հաշվառված գումարների հաշվանցում, ինչպես նաև մտադրություն իրականացնելու հաշվանցում կամ միաժամանակ իրացնելու ակտիվը և մարելու պարտավորությունը:

Ստորև բերված աղյուսակը ներկայացնում է ֆինանսական ակտիվներն ու ֆինանսական պարտավորությունները, որոնք ենթակա են հաշվանցման համաձայն հաշվանցման գլխավոր համաձայնագրի կամ համանման պայմանագրերի, որը ներառում է նմանատիպ ֆինանսական գործիքները, անկախ այն բանից, դրանք հաշվանցվել են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ թե ոչ:

Հազար ՀՀ դրամ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	Ճանաչված ֆինանսական պարտավորու- թյունների ամախառն գումար	Ճանաչված ֆինանսական ակտիվների ամախառն գումար՝ հաշվանցված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությու- նում	Ֆինանսական պարտավորու- թյունների զուտ գումար՝ ներկայացված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությու- նում	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ		
				Կապակցված գումարներ, որոնց գծով ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում հաշվանցում չի իրականացվել	Ֆինանսական գործիքներ	Ստացված դրամական ապահովում
Վարկեր ռեպո համաձայնագրերով (Օանոթ. 19)	134,405	-	134,405	(141,596)	-	(7,191)

Հազար ՀՀ դրամ

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
 Կապակցված գումարներ, որոնց գծով
 ֆինանսական վիճակի մասին
 հաշվետվությունում հաշվանցում չի
 իրականացվել

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	ճանաչված ֆինանսական ակտիվների ամախառն գումար՝		Ֆինանսական պարտավորությունների գումար՝		Ֆինանսական գործիքներ	Ստացված դրամական ապահովում	Զուտ
	ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների ամախառն գումար	հաշվանցված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում	հաշվանցված գումար՝	ներկայացված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում			
Վարկեր ռեպո համաձայնագրերով (Ծանոթ. 19)	100,520	-	100,520	(106,440)	-	(5,920)	

33 Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետային վերլուծություն

Հետևյալ աղյուսակը ներկայացնում է ֆինանսական ակտիվները և պարտավորություններն ըստ սպասվելիք մարման ժամկետների: Ընկերության չզեղչված պայմանագրային պարտավորությունների մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է ծանոթագրություն 33.4-ում:

Ապահովագրության պայմանագրերի գծով պարտավորությունների և վերաապահովագրական ակտիվների համար, ժամկետայնությունը որոշվում է՝ ելնելով ճանաչված ապահովագրության գծով պարտավորություններից գնահատված դրամական արտահոսքի ժամկետներից:

Հազար ՀՀ դրամ

2016

	Մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	Մինչև 12 ամիս, ենթահանրագումար	1 տարուց ավելի	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ						
Ապահովագրության գծով դեբիտորական պարտքեր	51,916	54,326	537,248	643,490	19,894	663,384
Վերաապահովագրական ակտիվներ	-	-	13,565	13,565	-	13,565
Ֆիզիկական անձանց տրամադրած փոխառություններ	-	1,285	160	1,445	8,489	9,934
Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ	-	292,821	1,553,262	1,846,083	-	1,846,083
Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր	141,596	-	-	141,596	-	141,596
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	-	-	120	120	42,062	42,182
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	15,215	-	-	15,215	-	15,215
	208,727	348,432	2,104,355	2,661,514	70,445	2,731,959
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ						
Ապահովագրական պարտավորություններ	-	-	351,821	351,821	-	351,821
Ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտքեր	55,462	22,953	-	78,415	26,374	104,789
Վարկեր ռեպո համաձայնագրերով	134,405	-	-	134,405	-	134,405
Այլ պարտավորություններ	26,875	-	43,008	69,883	-	69,883
	216,742	22,953	394,829	634,524	26,374	660,898
Զուտ Դիրք	(8,015)	325,479	1,709,526	2,026,990	44,071	2,071,061
Կուտակված ճեղքվածք	(8,015)	317,464	2,026,990		2,071,061	

Հազար ՀՀ դրամ

2015

	Մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	Մինչև 12 ամիս, ենթա- հանրա- գումար	1 տարուց ավելի	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ						
Ապահովագրության գծով դեբիտորական պարտքեր	49,383	80,926	415,632	545,941	33,465	579,406
Վերաապահովագրական ակտիվներ	-	-	60,464	60,464	-	60,464
Ֆիզիկական անձանց տրամադրած փոխառություններ	-	675	3,062	3,737	9,528	13,265
Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ	-	221,159	1,678,126	1,899,285	-	1,899,285
Հետզման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր	106,440	-	-	106,440	-	106,440
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	-	-	381	381	53,657	54,038
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	34,362	-	-	34,362	-	34,362
	<u>190,185</u>	<u>302,760</u>	<u>2,157,665</u>	<u>2,650,610</u>	<u>96,650</u>	<u>2,747,260</u>
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ						
Ապահովագրական պարտավորություններ	-	-	333,957	333,957	-	333,957
Ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտքեր	13,138	-	41,522	54,660	47,292	101,952
Վարկեր ռեպո համաձայնագրերով	100,520	-	-	100,520	-	100,520
Այլ պարտավորություններ	31,606	-	39,184	70,790	-	70,790
	<u>145,264</u>	<u>-</u>	<u>414,663</u>	<u>559,927</u>	<u>47,292</u>	<u>607,219</u>
	<u>44,921</u>	<u>302,760</u>	<u>1,743,002</u>	<u>2,090,683</u>	<u>49,358</u>	<u>2,140,041</u>
Զուտ Դիրք						
Կուտակված ճեղքվածք	<u>44,921</u>	<u>347,681</u>	<u>2,090,683</u>		<u>2,140,041</u>	

Չվաստակամ ապահովագրավճարները և չվաստակամ ապահովագրավճարներում վերաապահովագրողների մասը բացառվել է վերլուծությունից, քանի որ վերջիններս չեն համարվում պայմանագրային պարտավորություններ: Այլ պարտավորություններ տողերում ներառված են միայն դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը, քանի որ միայն դրանք են հանդիսանում ֆինանսական գործիքներ:

34 Ապահովագրական և ֆինանսական ռիսկի կառավարում

Ընկերության գործունեությանը բնորոշ է ռիսկերի բազմազանությունը և այդ գործունեությունը ենթադրում է ռիսկերի որոշակի աստիճանի և համադրությունների վերլուծություն, գնահատում, ընդունում և կառավարում: Ռիսկի կրումը ֆինանսական գործունեության անբաժանելի մասն է, և գործառնական ռիսկերը գործունեության անխուսափելի հետևանքն են: Այդուհանդերձ, Ընկերության նպատակն է հասնել ռիսկերի և օգուտների միջև համապատասխան հավասարակշռության և նվազագույնի հասցնել Ընկերության ֆինանսական վիճակի վրա անցանկալի ազդեցությունները:

Կարևորագույն ռիսկերն են ապահովագրական և ֆինանսական ռիսկերը: Վերջինս ներառում է պարտքային ռիսկը, իրացվելիության ռիսկը, շուկայական ռիսկը:

34.1 Ապահովագրական ռիսկ

Ապահովագրության պայմանագրերի գծով Ընկերության հիմնական ռիսկն այն է, որ փաստացի պահանջները և հատուցումները կամ դրանց հետ կապված ժամկետները տարբերվեն սպասված արդյունքներից: Վերոհիշյալը կապված է պահանջների հաճախականության, դրանց խստության մակարդակի, փաստացի վճարված հատուցումների և երկարաժամկետ պահանջների հետագա զարգացման հետ: Այդ

պատճառով, Ընկերության նպատակն է ապահովել բավարար պահուստներ այդ պարտավորությունները ծածկելու համար:

Վերը նշված ռիսկի մակարդակը գսպվում է՝ բազմազանեցնելով ապահովագրության պայմանագրերի լայն պորտֆելը: Ռիսկերի փոփոխականությունը նվազեցվում է նաև անդերռայթինգի քաղաքականության պատշաճ ընտրության և իրականացման միջոցով, ինչպես նաև վերաապահովագրության պայմանագրերի կիրառմամբ:

Ռիսկերի գսպման քաղաքականության շրջանակներում Ընկերությունը իրականացնում է ինչպես ֆակուլտատիվ, այնպես էլ օբլիգատոր վերաապահովագրություն:

Վերաապահովագրությունը իրականացվում է համամասնական սկզբունքով: Համամասնական վերաապահովագրության հիմնական մասը կազմում է քվոտային վերաապահովագրությունը, որն իրականացվում է Ընկերության գործունեության որոշ դասերի գծով ռիսկի ընդհանուր ենթարկվածությունը նվազեցնելու նպատակով:

Վերաապահովագրողներից վերականգնվող գումարները գնահատվում են ըստ չկարգավորված պահանջների պահուստի և համապատասխանում են վերաապահովագրության պայմանագրերին: Չնայած նրան, որ Ընկերությունն ունի վերաապահովագրության պայմանագրեր, այն չի ազատվում ապահովադիրների նկատմամբ ուղղակի պարտավորություններից և հետևաբար փոխանցված ապահովագրության հետ կապված գոյություն ունի նաև պարտքային ռիսկ, կապված վերաապահովագրողի կողմից վերաապահովագրության պայմանագրերով ստանձնած պարտականությունների չկատարման հետ: Ընկերության կողմից վերաապահովագրության ձեռքբերումը այնպես է բազմազանեցված, որպեսզի Ընկերությունը կախված չլինի մեկ վերաապահովագրողից, իսկ Ընկերության գործառնությունները կախված չլինին վերաապահովագրության մեկ պայմանագրից:

33.1.1 Ապահովագրության պայմանագրեր

Ընկերությունը հիմնականում կնքում է հետևյալ դասերի ընդհանուր ապահովագրության պայմանագրեր՝ առողջության, աջակցության, ավտոտրանսպորտային միջոցների (ներառյալ ուղևորներին պատճառված վնասների և երրորդ անձանց նկատմամբ պատասխանատվության), ընդհանուր պատասխանատվության, բեռների, գույքի, դժբախտ պատահարների ապահովագրության, ինչպես նաև ԱՊՊԱ: Ընդհանուր ապահովագրության պայմանագրերը հիմնականում ընդգրկում են 12 ամսյա ժամկետ:

Բացի արդեն նշված ռիսկերի գսպման վերոնշյալ քաղաքականությունից, ռիսկին ենթարկվածությունը նվազեցնելու համար Ընկերությունը կիրառում է նաև պահանջների մանրամասն ուսումնասիրման քաղաքականություն, գնահատելու համար բոլոր նոր և գործող պահանջները, պարբերաբար դիտարկում է պահանջների կարգավորման ընթացակարգերը և հաճախ ուսումնասիրություններ է իրականացնում բացահայտելու համար հնարավոր կեղծ հայտերը: Բացի այդ, Ընկերությունը կիրառում է պահանջների ակտիվ կառավարման և արագ կարգավորման քաղաքականություն, նվազեցնելու համար ապագա անկանխատեսելի զարգացումների հնարավոր բացասական ազդեցությունը Ընկերության վրա: Գնաճի ռիսկը գսպվում է ապահովագրության պայմանագրերի գծով պարտավորությունները գնահատելիս գնաճը հաշվի առնելով:

Անդերռայթինգի և վերաապահովագրության ռազմավարությունների օգտագործման նպատակն է նվազեցնել Ընկերության ենթարկվածությունը ռիսկից՝ հիմնվելով Ընկերության ղեկավարության կողմից որոշված ռիսկի ընդունելի չափերի վրա: Մրա

հիմնական նպատակն է հանդիսանում մեկ դեպքի ազդեցությունը սահմանափակել բաժնետիրական կապիտալի 10%-ի չափով՝ հաշվի առնելով վերաապահովագրությունը: Խորհուրդը կարող է ավելացնել կամ նվազեցնել ընդունելի սահմանաչափերը՝ կախված շուկայական պայմաններից և այլ գործոններից: Ստորև ներակայացված է ապահովագրական պարտավորությունների կենտրոնացվածությունը՝ ըստ ապահովագրության դասերի.

Չափար ԳՅ դրամ	2016			2015		
	Ապահովագրական պարտավորություններ	Վերաապահովագրական ակտիվներ	Զուտ պարտավորություններ	Ապահովագրական պարտավորություններ	Վերաապահովագրական ակտիվներ	Զուտ պարտավորություններ
Դժբախտ պարատարներից ապահովագրություն	11,230	(5,245)	5,985	10,606	(5,154)	5,452
Առողջության ապահովագրություն	393,938	-	393,938	373,622	-	373,622
Ցանաքային տրանսպորտի ապահովագրություն	148,728	(43,909)	104,819	217,078	(57,444)	159,634
Փոխադրվող բեռների ապահովագրություն	13,298	(8,064)	5,234	34,534	(25,656)	8,878
Հրեղից և բնական աղետներից ապահովագրություն	79,745	(22,512)	57,233	86,267	(36,045)	50,222
Ցանաքային տրանսպորտի օգտագործումից բխող պատասխան. ապահովագրություն	2,275	(830)	1,445	2,062	(868)	1,194
Ընդհանուր պատասխանատվության ապահովագրություն	61,866	(37,489)	24,377	28,285	(19,584)	8,701
Ֆինանսական վնասների ապահովագրություն	13,833	(9,088)	4,745	2,856	(1,831)	1,025
Աջակցություն	1,859	-	1,859	1,157	-	1,157
ԱՊՊԱ	1,014,980	-	1,014,980	883,170	-	883,170
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,741,752	(127,137)	1,614,615	1,639,637	(146,582)	1,493,055

Ընկերությունը սահմանում է առավելագույն սահմանաչափեր, որոնք նա պատրաստ է ընդունել ապահովագրության պայմանագրերից բխող ռիսկի կենտրոնացումների գծով: Բացի այդ, Ընկերությունը հետևում է այդ սահմանաչափերին ռիսկերի գնահատման և ընդունման (անդերալթինգ) ժամանակ:

Առավելագույն կորուստը, վերաապահովագրությունից հետո, որ Ընկերությունն ընդունում է յուրաքանչյուր պայմանագրի գծով, ընդհանուր կապիտալի 10%-ն է կազմում, համաձայն ՀՀ կենտրոնական բանկի կանոնակարգերի:

Հիմնական ենթադրություններ

Ընկերության պարտավորությունների գնահատման հիմքում ընկած հիմնական ենթադրությունը այն է, թե արդյո՞ք Ընկերության ապագա պահանջների զարգացումը նման կլինի անցյալ պահանջների զարգացումների փորձին: Դրանք ներառում են ենթադրություններ, կապված պահանջների գծով միջին ծախսի, պահանջների կարգավորման ծախսերի, սպասվող վնասաբերության ցուցանիշների և յուրաքանչյուր տարում դժբախտ պատահարների գծով պահանջների քանակի հետ: Օգտագործվում են լրացուցիչ որակական դատողություններ՝ գնահատելու համար, թե որ տեղեկանքները կիրառելի չեն ապագայի համար, օրինակ՝ հատուկեմտ դեպքեր, փոփոխություններ շուկայական պայմաններում, ինչպես օրինակ՝ հանրության վերաբերմունքի փոփոխությունը պահանջների ներկայացման հանդեպ, տնտեսական իրավիճակի փոփոխությունը, ինչպես նաև ներքին գործոններ, ինչպիսիք են պորտֆելի կառուցվածքը, պոլիսների պայմանները, պահանջների կարգավորման ընթացակարգերը:

Հետագա դատողությունները օգտագործվում են որոշելու համար, թե որքանով կարող են արտաքին գործոնները, ինչպիսիք են դատական վճիռները, օրենսդրական դաշտը, ազդել գնահատումների վրա: Ենթադրությունների վստահելիության վրա ազդող այլ կարևոր հանգամանքները ներառում են տոկոսադրույքները, վճարման ժամկետների երկարաձգումները և փոփոխությունները արտարժույթի փոխարժեքներում:

Այնուամենայնիվ, կապված ՀՀ-ում համեմատաբար նոր ապահովագրական շուկայի հետ, դժվար է կանխատեսել որևէ պահանջի հավանական արդյունքը և ներկայացված պահանջների վերջնական արժեքը: Վնասի վերջնական արժեքի վրա ազդող գործոններից շատերի ազդեցությունը դժվար է որոշել: Այդ պատճառով, Ընկերության ղեկավարությունը պարբերաբար վերանայում է վիճակագրական տվյալները, շուկայական փոփոխությունները և այլ գործոններ, պահուստների ավելի զգուշավոր գնահատման համար:

Զգայունության վերլուծություն

Ապահովագրական պահանջների պահուստները զգայուն են վերոնշյալ հիմնական ենթադրությունների նկատմամբ: Որոշ ենթադրությունների համար հնարավոր չի եղել որոշել քանակական զգայունությունը, ինչպիսիք են օրենսդրական փոփոխությունները կամ գնահատման գործընթացում անորոշությունները: Ստորև ներկայացված վերլուծությունը իրականացված է հիմնական ենթադրություններում հնարավոր փոփոխությունների համար, այլ ենթադրությունները անփոփոխ լինելու պայմաններում, և ցույց է տալիս ազդեցությունը մինչև հարկումը շահույթի վրա: Ենթադրությունների փոխկապակցվածությունը զգալի ազդեցություն ունի պահանջների գծով պարտավորությունների վերջնական արժեքը որոշելու վրա, բայց ենթադրությունների փոփոխությունների ազդեցությունը ցույց տալու համար, ենթադրությունները փոփոխվում են անհատական հիմքով: Պետք է նշել, որ այս ենթադրությունների փոփոխությունները գծային չեն:

Հազար ՀՀ դրամ

2016

	Փոփոխություն ենթադրություններում, %	Ազդեցությունը շահույթի վրա մինչև հարկումը	
		Համախառն վերապահովագրությունից	Զուտ վերապահովագրությունից
Պահանջի միջին արժեք	+10	(191,576)	(183,522)
Սպասվող վնասաբերության ցուցանիշ	+10	(180,495)	(160,861)

Հազար ՀՀ դրամ

2015

	Փոփոխություն ենթադրություններում, %	Ազդեցությունը շահույթի վրա մինչև հարկումը	
		Համախառն վերապահովագրությունից	Զուտ վերապահովագրությունից
Պահանջի միջին արժեք	+10	(165,755)	(158,174)
Սպասվող վնասաբերության ցուցանիշ	+10	(180,650)	(149,541)

Պահանջների զարգացման աղյուսակ

Ստորև ներկայացված աղյուսակը ցույց է տալիս գնահատված կուտակային պահանջները, ներառյալ ներկայացված պահանջները և տեղի ունեցած, բայց չներկայացված պահանջները դեպքի յուրաքանչյուր հաջորդ տարվա համար, հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, ինչպես նաև կուտակային վճարումները: Համախառն ապահովագրական պարտավորությունները 2016թ. համար զարգացել են հետևյալ կերպ.

Հազար ՀՀ դրամ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Ընդամենը
Դեպքի յուրաքանչյուր տարվա վերջում	118,692	124,492	68,961	350,211	629,462	1,040,400	1,289,637	1,327,671	1,886,054	6,835,580
Մեկ տարի անց	157,611	136,336	83,266	419,217	766,462	1,381,286	1,682,925	1,782,118	-	6,409,221
Երկու տարի անց	157,611	136,336	83,266	426,091	778,566	1,402,991	1,698,579	-	-	4,683,440
Երեք տարի անց	157,611	136,336	83,266	432,152	787,852	1,405,985	-	-	-	3,003,202
Չորս տարի անց	157,611	136,686	83,422	435,065	788,389	-	-	-	-	1,601,173
Հինգ տարի անց	157,611	136,686	83,901	436,105	-	-	-	-	-	814,303
Վեց տարի անց	157,611	136,686	83,901	-	-	-	-	-	-	378,198
Յոթ տարի անց	157,611	136,686	-	-	-	-	-	-	-	294,297
Ութ տարի անց	158,151	-	-	-	-	-	-	-	-	158,151
Կուտակային պահանջների ընթացիկ գնահատական	158,151	136,686	83,901	436,105	788,389	1,405,985	1,698,579	1,782,118	1,886,054	8,375,968
Դեպքի յուրաքանչյուր տարվա վերջում	(118,692)	(124,492)	(68,961)	(350,211)	(629,462)	(1,040,400)	(1,289,637)	(1,327,671)	(1,551,918)	(6,501,444)
Մեկ տարի անց	(157,611)	(136,336)	(83,266)	(419,217)	(766,462)	(1,381,286)	(1,682,925)	(1,771,275)	-	(6,398,378)
Երկու տարի անց	(157,611)	(136,336)	(83,266)	(426,091)	(778,566)	(1,402,991)	(1,694,421)	-	-	(4,679,282)
Երեք տարի անց	(157,611)	(136,336)	(83,266)	(432,152)	(787,852)	(1,405,044)	-	-	-	(3,002,261)
Չորս տարի անց	(157,611)	(136,686)	(83,422)	(435,065)	(787,997)	-	-	-	-	(1,600,781)
Հինգ տարի անց	(157,611)	(136,686)	(83,901)	(435,294)	-	-	-	-	-	(813,492)
Վեց տարի անց	(157,611)	(136,686)	(83,901)	-	-	-	-	-	-	(378,198)
Յոթ տարի անց	(157,611)	(136,686)	-	-	-	-	-	-	-	(294,297)
Ութ տարի անց	(157,611)	-	-	-	-	-	-	-	-	(157,611)
Կուտակային վճարներ հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	(157,611)	(136,686)	(83,901)	(435,294)	(787,997)	(1,405,044)	(1,694,421)	(1,771,275)	(1,551,918)	(8,024,147)
Ընդամենը համախառն ապահովագրական պարտավորություններ ըստ հաշվեկշի	540	-	-	811	392	941	4,158	10,843	334,136	351,821

Չուտ ապահովագրական պարտավորությունները 2016թ. համար հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Ընդամենը
Դեպքի յուրաքանչյուր տարվա վերջում	53,353	49,484	21,254	307,133	551,729	1,100,555	1,209,427	1,275,878	1,807,037	6,375,850
Մեկ տարի անց	70,496	58,979	28,436	368,002	573,218	1,381,736	1,589,567	1,717,542	-	5,787,976
Երկու տարի անց	70,496	58,979	28,436	369,565	584,404	1,391,412	1,603,668	-	-	4,106,960
Երեք տարի անց	70,496	58,979	28,436	375,626	592,460	1,394,371	-	-	-	2,520,368
Չորս տարի անց	70,496	59,224	28,483	378,023	592,621	-	-	-	-	1,128,847
Հինգ տարի անց	70,496	59,224	28,627	379,063	-	-	-	-	-	537,410
Վեց տարի անց	70,496	59,224	28,627	-	-	-	-	-	-	158,347
Յոթ տարի անց	70,496	59,224	-	-	-	-	-	-	-	129,720
Ութ տարի անց	70,496	-	-	-	-	-	-	-	-	70,496
Կուտակային պահանջների ընթացիկ գնահատական	70,496	59,224	28,627	379,063	592,621	1,394,371	1,603,668	1,717,542	1,807,037	7,652,649
Դեպքի յուրաքանչյուր տարվա վերջում	(53,353)	(49,484)	(21,254)	(307,133)	(551,729)	(1,100,555)	(1,209,427)	(1,275,878)	(1,484,612)	(6,053,425)
Մեկ տարի անց	(70,496)	(58,979)	(28,436)	(368,002)	(573,218)	(1,381,736)	(1,589,567)	(1,707,132)	-	(5,777,566)
Երկու տարի անց	(70,496)	(58,979)	(28,436)	(369,565)	(584,404)	(1,391,412)	(1,600,079)	-	-	(4,103,371)
Երեք տարի անց	(70,496)	(58,979)	(28,436)	(375,626)	(592,460)	(1,393,466)	-	-	-	(2,519,463)
Չորս տարի անց	(70,496)	(59,224)	(28,483)	(378,023)	(592,505)	-	-	-	-	(1,128,731)
Հինգ տարի անց	(70,496)	(59,224)	(28,627)	(378,252)	-	-	-	-	-	(536,599)
Վեց տարի անց	(70,496)	(59,224)	(28,627)	-	-	-	-	-	-	(158,347)
Յոթ տարի անց	(70,496)	(59,224)	-	-	-	-	-	-	-	(129,720)
Ութ տարի անց	(70,496)	-	-	-	-	-	-	-	-	(70,496)
Կուտակային վճարներ հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	(70,496)	(59,224)	(28,627)	(378,252)	(592,505)	(1,393,466)	(1,600,079)	(1,707,132)	(1,484,612)	(7,314,393)
Ընդամենը զուտ ապահովագրական պարտավորություններ ըստ հաշվեկշի	-	-	-	811	116	905	3,589	10,410	322,425	338,256

34.2 Պարտքային ռիսկ

Ընկերության գործունեությունը ենթարկվում է պարտքային ռիսկի: Հիմնական ոլորտները, որտեղ Ընկերության գործունեությունը ենթարկվում է պարտքային ռիսկի, հետևյալն են՝

- Պարտքային արժեթղթեր և բանկային հաշիվներ,
- Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ,
- Ապահովագրության գծով պարտավորություններում վերաապահովագրողի մաս,
- Վերաապահովագրողների նկատմամբ պահանջներ արդեն վճարված պահանջների գծով,
- Ապահովադիրների նկատմամբ պահանջներ,
- Ապահովագրության միջնորդների նկատմամբ պահանջներ:

Պարտքային ռիսկի հետագա բացահայտումներում չվաստակած ապահովագրավճարների պահուստում վերաապահովագրողի բաժինը ընդգրկված չէ վերաապահովագրական ակտիվների կազմում, քանի որ այն ֆինանսական ակտիվ չէ:

33.2.1 Պարտքային ռիսկի առավելագույն չափը

Ընկերության ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը լավագույնս ներկայացնում է նրանց պարտքային ռիսկի առավելագույն ենթարկվածությունը՝ առանց հաշվի առնելու պահվող գրավը կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցներ:

33.2.2 Պարտքային ռիսկի առավելագույն չափի կենտրոնացումներ

Վարկանիշներ

Ստորև ներկայացված աղյուսակը տրամադրում է տեղեկատվություն Ընկերության պարտքային ռիսկի չափի վերաբերյալ 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ դասակարգելով ակտիվները համաձայն գործընկեր կողմի վարկանիշների:

Հազար ՀՀ դրամ	A+	BBB+	BBB	A	A-	AA-	Չվարկանշված	Ընդամենը
Ապահովագրության գծով դեբիտորական պարտքեր	12,489	-	-	-	9,595	8,857	632,443	663,384
Վերաապահովագրական ակտիվներ	3,097	-	-	180	3,838	1,642	4,808	13,565
Ֆիզիկական անձանց տրամադրած փոխառություններ	-	-	-	-	-	-	9,934	9,934
Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ	-	-	-	-	-	-	1,846,083	1,846,083
Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր	-	-	-	-	-	-	141,596	141,596
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	-	-	-	-	-	-	42,182	42,182
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	-	-	-	-	-	-	15,215	15,215
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	15,586	-	-	180	13,433	10,499	2,692,261	2,731,959
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	26,450	-	-	135	38,780	13,228	2,668,667	2,747,260

Վերաապահովագրական ակտիվները չկարգավորված պահանջներում, ՏՉՊՊ-ում և վերաապահովագրության գծով ստացվելիք գումարները:

Այլ ակտիվներ տողում ներառված է միայն դեբիտորական պարտքերի գումարը, քանի որ միայն դրանք են հանդիսանում ֆինանսական ակտիվներ:

33.2.3 Ռիսկի սահմանաչափերի վերահսկողություն և զսպողական քաղաքականություն

Ընկերությունն ունի պարտքային ռիսկի քաղաքականություն, որը գնահատում և սահմանում է, թե որն է համարվում Ընկերության համար պարտքային ռիսկ: Քաղաքականությունը կանոնավոր կերպով վերանայվում է ռիսկային միջավայրի փոփոխությունների հետ համապատասխանությունն ապահովելու նպատակով:

Վերաապահովագրությունն օգտագործվում է ապահովագրության ռիսկը կառավարելու նպատակով: Այնուամենայնիվ, սա չի ազատում Ընկերությանը իր հիմնական ապահովագրային պարտավորությունից: Եթե վերաապահովագրողը որևէ պատճառով չի կատարում պահանջի վճարում, ապա Ընկերությունը պարտավորվում է վճարել ապահովադիրին: Վերաապահովագրությունը կատարվում է այն գործընկեր կողմերի հետ, որոնք ունեն դրական վարկային գնահատական, իսկ ռիսկի սահմանաչափից հնարավոր է խուսափել, հետևելով գործընկեր կողմերի սահմանափակումներին վերաբերող քաղաքականության ուղեցույցին, որը սահմանվում է ամեն տարի Խորհրդի կողմից և ենթակա է կանոնավոր վերանայման: Վերաապահովագրողների վարկունակությունը հաշվի է առնվում տարեկան կտրվածքով վերանայելով ֆինանսական կայունությունը՝ պայմանագիրը վերջնական տեսքի բերելուց առաջ:

33.2.4 Արժեզրկում և պահուստավորման քաղաքականություն

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման գնահատման հիմնական հատկանիշներն են մայր գումարի կամ տոկոսների վճարումների 90 օրից ավել ուշացումները, գործընկեր կողմերի հետ դրամական հոսքերի հետ կապված դժվարությունները, վարկային ռեյտինգների նվազումները, պայմանագրերի նախնական պայմանների խախտումները: Ընկերությունը արժեզրկման գնահատումը կատարում է անհատապես և խմբային եղանակով:

Ժամկետանց, բայց չարժեզրկված ակտիվներ

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չունի ժամկետանց, բայց չարժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ (2015թ.՝ ոչինչ):

Արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ արժեզրկված դեբիտորական պարտքերը ապահովագրության գծով կազմում են 292,452 հազար ՀՀ դրամ (2015թ.՝ 256,384 հազար դրամ):

Ժամկետանց կամ արժեզրկված ակտիվների համար գրավային ապահովածություն չի նախատեսվում:

34.3 Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկն այն ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերը կամ իրական արժեքը կտատանվի այնպիսի շուկայական փոփոխականների պատճառով, ինչպիսիք են տոկոսադրույքները և արտարժույթի փոխարժեքները: Շուկայական ռիսկը ներառում է տոկոսադրույթի ռիսկը և արտարժույթի ռիսկը:

Արտարժույթների կենտրոնացումներից բացի, Ընկերությունը չունի շուկայական ռիսկի զգալի այլ կենտրոնացումներ:

33.3.1 Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ծագում է այն հավանականությունից, որ տոկոսադրույքների փոփոխություններն ուղղակիորեն կազդեն Ընկերության ֆինանսական գործիքների հետ կապված դրամական միջոցների հոսքի և նրանց իրական արժեքի վրա:

Տատանվող դրույքների գործիքներն առաջացնում են դրամական հոսքերի տոկոսադրույքի ռիսկ, մինչդեռ հաստատուն տոկոսադրույքը Ընկերության մոտ առաջացնում է իրական արժեքի տոկոսադրույքի ռիսկ:

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չի ունեցել տատանվող տոկոսադրույքներով ֆինանսական գործիքներ:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս Ընկերության կապիտալի զգայունությունը տոկոսադրույքների հնարավոր փոփոխությունների նկատմամբ՝ այլ փոփոխականները հաստատուն մնալու պայմանով:

Կապիտալի զգայունությունը հաշվարկվում է վերագնահատելով վաճառքի համար մատչելի հաստատուն տոկոսադրույքով ակտիվները 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ հիմք ընդունելով տոկոսադրույքների ենթադրվող փոփոխությունները: Կապիտալի ընդհանուր զգայունությունը հիմնված է այն ենթադրության վրա, որ եկամտաբերության կորում նկատվում են զուգահեռ փոփոխություններ, մինչդեռ ժամկետայնության վերլուծությունը ցույց է տալիս զգայունություն ոչ զուգահեռ փոփոխությունների նկատմամբ:

Հազար ՀՀ դրամ

2016

Արտարժույթ	Փոփո- խություններ հիմնական տոկոսա- դրույքներում	Կապիտալի զգայունություն				Ընդամենը
		Մինչև 6 ամիս	6 ամսից 1 տարի	1-ից 5 տարի	5 տարուց ավելի	
ՀՀ դրամ	+1	-	-	-	(27)	(27)
ՀՀ դրամ	-1	-	-	-	27	27

Հազար ՀՀ դրամ

2015

Արտարժույթ	Փոփո- խություններ հիմնական տոկոսա- դրույքնե- րում	Կապիտալի զգայունություն				Ընդամենը
		Մինչև 6 ամիս	6 ամսից 1 տարի	1-ից 5 տարի	5 տարուց ավելի	
ՀՀ դրամ	+1	-	-	-	(3,983)	(3,983)
ՀՀ դրամ	-1	-	-	-	4,153	4,153

Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթի ռիսկն այն ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքների արժեքը կտատանվի արտարժույթի փոխարժեքներում փոփոխությունների հետևանքով: Խորհուրդը սահմանել է սահմանաչափեր արտարժույթային դիրքերի համար:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս այն արտարժույթները, որոնք կարող են ազդել 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության ոչ առևտրային դրամային ակտիվների և պարտավորությունների և դրանց կանխատեսված դրամական հոսքերի վրա:
 Վերլուծությունը հաշվարկում է արտարժույթի ՀՀ դրամի նկատմամբ հնարավոր տատանումների ազդեցությունը, այլ փոփոխականները հաստատուն մնալու պայմանով, համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության վրա (կապված արտարժույթի նկատմամբ զգայուն ոչ առևտրային դրամային ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքի փոփոխմամբ) և կապիտալի վրա: Աղյուսակում հանդիպող բացասական արժեքը արտացոլում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ստեղծված գույքի նվազում, մինչդեռ դրական արժեքը ցույց է տալիս ստեղծված գույքի աճ:

Հազար ՀՀ դրամ	2016		2015	
	Փոփոխություն արտարժույթի փոխարժեքում, տոկոս	Ազդեցությունը շահույթի վրա մինչև հարկումը	Փոփոխություն արտարժույթի փոխարժեքում, տոկոս	Ազդեցությունը շահույթի վրա մինչև հարկումը
Արտարժույթ				
ԱՄՆ դոլար	+10	(312)	+10	(1,273)
ԱՄՆ դոլար	-10	312	-10	1,273

Ընկերության արտարժույթի ռիսկի վերլուծությունն ըստ ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ունի հետևյալ տեսքը.

Հազար ՀՀ դրամ	2016			
	ՀՀ դրամ	Ազատ փոխարկելի արժույթ	Ոչ փոխարկելի արժույթ	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Ապահովագրության գծով դեբիտորական պարտքեր	663,384	-	-	663,384
Վերապահովագրական ակտիվներ	13,565	-	-	13,565
Ֆիզիկական անձանց տրամադրած փոխառություններ	9,934	-	-	9,934
Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներ	1,846,083	-	-	1,846,083
Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր	141,596	-	-	141,596
Վաճառքի համար նատչելի ներդրումներ	42,182	-	-	42,182
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	15,136	79	-	15,215
ԸՆԴԱՄԵՆՆԸ ակտիվներ	2,731,880	79	-	2,731,959
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ				
Ապահովագրական պարտավորություններ	351,821	-	-	351,821
Ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտքեր	101,952	2,837	-	104,789
Վարկեր ռեպո համաձայնագրերով	134,405	-	-	134,405
Այլ պարտավորություններ	69,525	358	-	69,883
ԸՆԴԱՄԵՆՆԸ պարտավորություններ	657,703	3,195	-	660,898
Զուտ դիրք 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2,074,177	(3,116)	-	2,071,061
Ընդամենը ֆինանսական ակտիվներ	2,745,415	1,845	-	2,747,260
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	592,641	14,578	-	607,219
Զուտ դիրք 2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2,152,774	(12,733)	-	2,140,041

Ազատ փոխարկելի արտարժույթը հիմնականում ներկայացնում է ԱՄՆ դոլարը, բայց ներառում է նաև ՏՀԶԿ-ի երկրների արժույթները: Ոչ փոխարկելի գումարները վերաբերվում են ԱՊՀ երկրների արժույթներին, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետությանը: Չվաստակաժ ապահովագրավճարները և չվաստակաժ ապահովագրավճարներում վերաապահովագրողների մասը բացառվել է վերլուծությունից, քանի որ վերջիններս չեն համարվում պայմանագրային պարտավորություններ: Այլ ակտիվներ և այլ պարտավորություններ տողերում ներառված են միայն դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը, քանի որ միայն դրանք են հանդիսանում ֆինանսական գործիքներ:

34.4 Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը կապված է նորմալ և սթրեսային իրավիճակներում Ընկերության ֆինանսական պարտավորությունները ժամանակին մարելու կարողության հետ: Այս ռիսկի զսպման նպատակով Ընկերությունը ներգրավում է լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ, ի լրումն իր հիմնական ավանդային բազայի, կառավարում է ակտիվները հաշվի առնելով իրացվելիության ռիսկը և վերլուծում է ապագա դրամական հոսքերը և իրացվելիությունը օրական կտրվածքով: Սա ներառում է նաև սպասվելիք դրամական հոսքերի գնահատումները և բարձր իրացվելի ապահովվածության հասանելիությունը, որն անհրաժեշտության դեպքում կարող է օգտագործվել լրացուցիչ ֆինանսավորում ստանալու նպատակով:

Ընկերությունը պահում է բարձր իրացվելի և ապակենտրոնացված ակտիվների պորտֆել, որը կարող է հեշտությամբ կանխիկացվել դրամական հոսքերի չկանխատեսված ընդհատման դեպքում: Իրացվելիության ռիսկը գնահատվում և կառավարվում է տարբեր սցենարների դեպքում, հաշվի առնելով սթրես գործոնները կապված շուկայի հետ ընդհանրապես և Ընկերության հետ մասնավորապես:

Ընկերության իրացվելիության կառավարումը պահանջում է հաշվի առնել իրացվելի ակտիվների այն մակարդակը, որն անհրաժեշտ է պարտավորությունները մարելու համար ըստ ժամկետների, ապահովել ֆինանսավորման տարբեր աղբյուրների հնարավորությունը, ֆինանսավորման արտակարգ պլանի առկայությունը և վերահսկել հաշվեկշռային իրացվելիության նորմատիվները կանոնակարգային պահանջներին համապատասխան: Ընկերությունը հաշվարկում է իրացվելիության ցուցանիշները ՀՀ կենտրոնական բանկի պահանջներին համապատասխան:

Ընկերությունը օգտվել է ՖՀՄՄ 4 «Ապահովագրության պայմանագրեր»-ի 39 հոդվածի դ կետի i. մասից՝ ՖՀՄՄ 7-ի 39-րդ պարագրաֆի «ա» կետով պահանջվող մարման վերլուծության փոխարեն բացահայտելով տեղեկատվություն ճանաչված ապահովագրական պարտավորություններից առաջացող զուտ դրամական արտահոսքերի գնահատված ժամկետների վերաբերյալ 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Տես ծանոթագրություն 32-ը այս պարտավորությունների մարման սպասվելիք ժամկետների համար:

Հազար ՀՀ դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	Գնահատված չգեղջված զուտ դրամական հոսքեր		
		Մինչև 1 տարի	1 տարուց ավելի	Ընդամենը
31 դեկտեմբեր, 2016				
Ապահովագրական պարտավորություններ	351,821	351,821	-	351,821
Ընդամենը	351,821	351,821	-	351,821
31 դեկտեմբեր, 2015				
Ապահովագրական պարտավորություններ	333,957	333,957	-	333,957
Ընդամենը	333,957	333,957	-	333,957

34.5 Գործառնական ռիսկ

Գործառնական ռիսկը ուղղակի կամ անուղղակի կորստի ռիսկն է, որն առաջանում է պատճառների լայն բազմազանությունից՝ կապված Ընկերության ֆինանսական գործիքների մեջ ներգրավվածության, գործընթացների, անձնակազմի, տեխնոլոգիաների և ենթակառուցվածքների հետ, և արտաքին գործոններից՝ բացառությամբ ապահովագրական, պարտքային, շուկայական և իրացվելիության ռիսկերի, ինչպիսիք են իրավական և կարգավորիչ պահանջները և կորպորատիվ վարքագծի ընդհանուր ընդունված չափանիշները:

Ընկերության նպատակն է կառավարել գործառնական ռիսկը՝ ֆինանսական վնասներից և հեղինակության կորստից խուսափումը հավասարակշռելով ռիսկի կառավարման ծախսային արդյունավետության հետ:

Գործառնական ռիսկի կառավարմանն ուղղված վերահսկողության մշակման և իրականացման հիմնական պատասխանատվությունը կրում է Խորհուրդը: Այս պատասխանատվությունը ուղեկցվում է գործառնական ռիսկի կառավարման համար համընդհանուր չափանիշների մշակմամբ հետևյալ ոլորտներում՝

- պարտականությունների համապատասխան տարանջատման պահանջներ, այդ թվում գործարքների անկախ հաստատում,
- գործարքների համաձայնեցման և մոնիթորինգի պահանջներ,
- կարգավորիչ և այլ իրավական պահանջների համապատասխանեցում, ներառյալ ՀՀ ԿԲ ներքին վերահսկողության համակարգի վերաբերյալ նվազագույն պահանջները,
- վերահսկողական մեխանիզմների և ընթացակարգերի փաստաթղթավորում,
- առաջացած գործառնական ռիսկերի պարբերաբար գնահատման պահանջներ, ինչպես նաև ռիսկերի կառավարմանն ուղղված ընթացակարգերի համապատասխանություն,
- գործառնական կորուստների զեկուցման պահանջներ և առաջարկվող մեղմացուցիչ գործողություններ,
- արտակարգ իրավիճակների ծրագրերի մշակում,
- վերապատրաստում և մասնագիտական զարգացում,
- էթիկայի և գործարար չափանիշներ,
- ռիսկերի մեղմացում:

Ընկերության ստանդարտների համապատասխանությունը ուղեկցվում է ներքին աուդիտի կողմից իրականացվող պարբերական դիտարկումներով: Ներքին աուդիտի դիտարկումների արդյունքերը քննարկվում են Ընկերության ղեկավարության այն

ներկայացուցչի հետ, որին դրանք վերաբերում են: Հաշվետվությունները ներկայացվում են Խորհրդին:

35 Կապիտալի համարժեքություն

Ընկերությունը պահպանում է ակտիվ կառավարվող կապիտալի կառուցվածք գործունեությանը բնորոշ ռիսկերը ծածկելու համար: Ընկերության կապիտալի համարժեքությունն այլ միջոցների հետ մեկտեղ վերահսկվում է մաս օգտագործելով ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հաստատված կանոնները և նորմատիվները:

Ընկերության կապիտալի կառավարման առաջնային նպատակներն են համոզվել, որ Ընկերության կապիտալը համապատասխանում է հաստատված պահանջներին, և որ Ընկերությունը պահպանում է ամուր վարկային վարկանիշ և առողջ կապիտալի ցուցանիշներ՝ իր գործունեությունը ամրապնդելու և բաժնետերերի շահույթը առավելագույնի հասցնելու համար:

Ընկերությունը կառավարում է իր կապիտալի կառուցվածքը և իրականացնում համապատասխան ճշգրտումները տնտեսական պայմանների և իր գործունեության ռիսկերի փոփոխությանը համապատասխան: Կապիտալի կառուցվածքը պահպանելու կամ փոփոխելու համար Ընկերությունը կարող է փոփոխել բաժնետերերին վճարվող շահաբաժինների գումարը, կապիտալը վերադարձնել բաժնետերերին կամ բաժնետոմսեր թողարկել: Նախորդ տարիների համեմատ նպատակներում, քաղաքականությունում և գործընթացներում փոփոխություններ չեն եղել:

Ընդհանուր կապիտալը կազմված է հիմնական կապիտալից, որը ներառում է բաժնետիրական կապիտալը, չբաշխված շահույթը, այդ թվում ընթացիկ տարվա շահույթը, գլխավոր պահուստը: Ընդհանուր կապիտալը հաշվարկվում է ՀՀ կենտրոնական բանկի պահանջներին համապատասխան: Կապիտալի մեկ այլ բաղադրիչ է երկրորդային կապիտալը, որը ընդգրկում է վերագնահատման պահուստները: ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից ընդհանուր կապիտալի և վճարունակության պահանջվող մեծության ու ռիսկով կշռված ակտիվների մեծության հանրագումարի միջև սահմանային հարաբերակցությունը սահմանվում է 100%:

2016 և 2015թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ընդհանուր կապիտալը, ռիսկով կշռված ակտիվները, վճարունակության պահանջվող մեծությունը և կապիտալի համարժեքության դրույքաչափի հաշվարկը՝ համաձայն ՀՀ կենտրոնական բանկի պահանջների, ներկայացված է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	2016 (աուդիտ չարված)	2015 (աուդիտ չարված)
Հիմնական կապիտալ	1,575,377	1,696,315
Լրացուցիչ կապիտալ	17,186	(1,078)
Ընդամենը՝ ընդհանուր կապիտալ	1,592,563	1,695,237
Ռիսկով կշռված ակտիվներ	309,962	283,426
Վճարունակության պահանջվող մեծություն	750,945	670,190
Կապիտալի համարժեքության նորմատիվ (Ն1.2 նորմատիվ)	150%	178%

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գործում է ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված է ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափ 1,500,000 հազար ՀՀ դրամ գումարով:

